

MARY

IRTA

ASBÓTHNÉ FERENCZI SÁRI

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1913

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2024
ISBN 978-963-417-631-2 (online)
MEK-25226

I.

Október végén egy napos vasárnap délelőtt találkozott Mary először Fialla Oszkárrel. Sétából jött haza, a hajában még ott volt egy-egy sárga levéltörmelék, az övében egy vörös ág. Messze elment, a hosszú, kopasztörzsű német fenyők közül, melyeknek számára nincs tavasz, sem tél, sem nyár, sem ezerszínű tarka ősz. Mary a tölgyerdőben járt, olyan volt minden odakint, mintha arannyal szórta volna tele valami tékozló király. Az arannak minden színes pompája ott csillogott az utolsó órákat élő leveleken. Szelid napfény tette derültté, barátságossá a hervadást és mint valami mosolygó renaissance ötvös-művész úgy cizellálta ki az aranyesőt.

Most az üveges tornácson ült Mary, kezében irón, előtte rajzlap, egy vázában meg szanaszét az asztalon sárga, barna, vöröslevelű ágak, vörösbabos galagonya, kékbogyós kökény és a kecskerágó furcsa, sárgaszemű termése. Az egészen pedig átfonódott egy selymes, fehér iszalag-inda.

A nap besütött és Mary szeretett volna valami nagyon szépet csinálni. Mit? Azt nem tudta, de különös új formákba akarta beleszoborozni az előtte levő ágakat, a napot, a sétájának és az egész erdőnek az emlékét. Nagy, erős, kúsza vonalakat érzett hasonlóan a vágyhoz, a mely kinn, a sárga fák alatt fogta el. Vágy, a melyet az első fiatalságában sem érzett, a melyet a tavasz soha, csak az ősz, a bizonytalanság tud megteremteni, mikor a napnak, melegnek és a természet tarka, mulékony díszének órái már meg vannak számlálva.

Egy órája ült ott Mary, kezében az irónnal és még semmit sem csinált, csak ült előre hajolva, kicsit meggömbülve, mint mindig, behúzva keskeny mellét és nézte az az ablakpárkányon nyíló utolsó őszi rózskákat, a nagy babérfákat a veranda sarkaiban, a kosárbutorok vörösmintás párnáit és a magával hozott ágakat.

Nem tudott dolgozni úgy, mint valaha régen, mikor fiatal nyugtalanság bizsergett a kezében.

Most már harmincz éves volt, magas és vékony testű, virágszerű, mint a fiatal német nők, nagy kék méléző szemekkel.

Kinn csengettek, Mary lépteket hallott maga mögött és egyszerre egy fiatal ember állt a veranda ajtajában, a ki csudálkozva nézett az idegen lányra.

Mary felállt és eléje ment.

- Fialla Oszkár - mutatkozott be a fiatal ember.

- Kaftan Mary - mondta a leány és mosolygott.

Aztán odanyújtotta keskenycsuklójú, fehér kezét, a melyet annyi bájjal tudott belemélyeszteni szőke hajába.

- Nagyon örvendek, hogy a ház híres kedvencével megismerkedhetem.

- Én még jobban örvendek, hogy végre láthatom az annyit emlegetett Maryt, Helén nagyon sokat mesélt már magáról.

Idegyszerű kiejtéssel beszélt németül, ami még zárkózottabbá tette, amúgy is kicsit hidegen előkelő megjelenését.

Mary leült az asztal mellé, a régi helyére, Oszkár a divány sarkába.

- Mióta van már itt Frohnauban? - kérdezte.

- Két hete.

- No lássa és én épen mult vasárnap nem jöttem ki.
 - Oh még lesz ideje kipótolni, egész télen itt maradok.
 - Akkor Helén bizonyosan nagyon boldog?
 - Azt hiszem igen. Helén olyan jó, én nagyon szeretem, maga is büszke lehet az unokanővérére.
 - Igazi jólelkű kis berlini nő, épen olyan mint Arthur bácsi.
 - Nem egészen - mondta Mary, - sok dologban emlékeztet a magyar mamájára.
 - Ugyan hogy mondhat olyat, hiszen Bettina néni végtelenül finom, csendes és sentimentális, Helén pedig tele van a bácsi kicsit zajos, néha majdnem bántó német humorával és jó kedvével.
 - Vannak azért Helénnek is órái, mikor nagyon csendes és egészen puhán érzelmes.
 - De ritkán mi? - kérdezte Oszkár. - Higyje el - mondta aztán, - épen az az oka, hogy Bettina néni alapján véve soha sem tudott kibékülni a házasságával. Én jól ismerem őt, mert egészen olyan, mint az én apám, nem hiába testvérek. Anyám is határozott és nyugodt német, mint Arthur bácsi, itt ismerkedett meg apám vele Berlinben, mikor a nővérét jött ki meglátogatni. De ők különböző természetük mellett is boldogan élnek, mert sok gyermekük van, egyikünk az egyikhez, másikunk a másikhoz hasonlít és így mindegyikük megkapta a magáét. Bettina néni azonban egészen árva, az ő szemében Arthur bácsi és Helén egy összeesküvés, a mely bármennyire az ő javát, kényeztetését tűzte is ki célul, mégis a gyenge és finom szívét gyötöri állandóan.
 - Lehet, hogy igaza van, de minek keres olyan messzemenő magyarázatokat, a házasság egyáltalán csak az emberek gyöttrésére való, a mit egyik könnyebben, másik nehezebben tűr el. Végre is szegény Bettina mama állandóan hazavágyik Magyarországra, ez a fő baja, az olyan sentimentális természetek nagyon is belenőnek a gyermek és ifjú éveik benyomásaiba, a környezetükbe, otthonukba és nem igen tűrik el az átültetést.
- Az ilyen nők mindig jobban ragaszkodnak a szüleikhez, mint a férjükhöz, ezeknek regényes szerelmi csalódás és nem házasság való.
- Maga úgy látszik nagy ellensége a házasságnak.
- Mary vállat vont és egy ideig hallgattak.
- Sokáig marad itt? - kérdezte aztán Oszkár.
 - Egész télen, rajzolni tanulok, a Köhler műtermébe járok be.
 - És nem kényelmetlen mindennap bemenni a városba? Egy órát kell vasuton töltenie.
 - Otthon is így van, mi mindig Feldaffingban laktunk a Starnbergi-tó partján. Onnan jártam be Münchenbe. Az még valamivel hosszabb út, de a papa meg én, mi még soha sem laktunk városban.
 - Az szép lehet nagyon, de akkor végre az ember soha sem tudja igazán, hogy milyen gyönyörű egy ilyen vasárnapi kirándulás. - Mondta Oszkár, az asztalról pedig felvett egy galagonya ágat, a nap felé tartotta és úgy nézte. - Honnan vannak ezek a gyönyörű galyak?
 - Én hoztam a tölgyerdőből ma reggel.
 - Ma már a tölgyesben járt? De hiszen az majdnem két órányira van ide.
 - Az nem olyan sok, tudok én is még élvezni egy vasárnapi sétát.

- Inkább elhiszem, csak ne haragudjék. Úgy látszik maga is vágyik nagyon a rendes fák után. Ugy-e únja a német fenyőket?

- Nem, én szeretem szegényeket, csakhogy ők nem tudnak ilyen csudaszép őszet.

Mary kezdte összeszedni a galyakat és megsimogatta a bolyhos, fehér iszalag-termést.

Ekkor jött Helén, nagy zajjal futott le az emeletről a falépcsőn és a következő pillanatban már ott állt előttük. Apró, fényes szemei nevettek, kedves, kicsit széles arcza kipirult és egyik kezével állandóan leesni kész, barna kontyát tartotta.

- Szervusz Oszkár. Na már megismerkedtetek? Sajnálom, hogy nem én mutattalak be egymásnak a kellő magyarázatok hozzáfűzésével. Különböznék így is jó, csak gyónjátok meg aztán nekem a kölcsönös benyomást. - Nevetett, túljajosan, mint mindig, aztán átfogta a barátnője derekát.

- Mit rajzoltál my dear?

- Semmit.

- Semmit, ez a rendes válasza. Csak nem ültél itt egy óráig és a napot bámultad. Látod Oszkár, ilyen ő, szeszélyes, gonosz, de olyan drága. No majd te is meg fogsz vele ismerkedni. Komikus grimaszt vágott, a mi teljesen eltorzította az arcát.

- Kiesik egy hajtűd - mondta Mary és lefejtette derekáról a Helén karját. - Én most megyek öltözködni az ebédhez.

Gyorsan szedte össze rajzszerzeit és gyűjtötte nyalábba az ágakat. Oszkár nézte őt. A nap megaranyozta a lány göndör szőke haját, sima kontyát és nyakában az apró fűtőket. Kicsit bosszankodott, miközben Helén róla beszélt és elpirult. Egyszerű ruhája odasimult az alakjára, a sötét, hosszú ujjak nagyon vékonytűre tették a karjait, a melyekkel a sok tarka ágat szorította magához. Fialat volt akkor és szép, mint többé sohasem életében.

- Hány éves lehet? - gondolta Oszkár.

- Ugy-e szép? - kérdezte Helén, mikor Mary elment.

Nagyon kedves volt egyszerű elragadtatásában, de Oszkár nem látta, ő az unokatestvére alacsony, kicsit már hizásnak induló alakját hasonlította össze a másik leány megjelenésével és felelet helyett kérdezett:

- Mondd Helén, hány éves a barátnőd?

- Ugyan nem illik ilyet kérdezni, de én azért szokott őszinteséggel felelek. Harmincz éves, egy évvel idősebb mint én.

- Az lehetetlen.

Helén nevetni kezdett. - Ez igazán kedves a részedről. Most azt gondolod, hogy én sok évvel nézek ki idősebbnek ugy-e? Ezért kapsz egy csókot.

Aztán kezeibe kapta az Oszkár jól fésült fejét és homlokon csókolta, minden védekezése dacára.

II.

Félkettőkor gongoztak az ebédhez és Bettina néni kiosztotta apró, fehér kezeivel a levest. Már több mint két éve élt Oszkár Berlinben és mindig Frohnauba járt ki családot élvezni.

Jó ebédet kapott virágosan megterített asztal mellett és nem kellett sűrű, barna mártásos német húst ennie a polgári vendéglők foltos abroszain.

Bettina néni körül minden kicsit ünnepélyesen tiszta, kényesen rendes volt és vasárnap még Arthur bácsi is fehér mellényt vett a kedvéért.

Azért mégis csak a jó lelkű porosz gyáros maradt ő, a ki keveset törődik külsejével és az a fehér mellény felesége harmincz évi zsörtölődésének volt diadala.

Harminczegy éve ment Pestre Busch Arthur egy vízvezetéki berendezést csinálni, akkor hozta magával a feleségét, és azóta vívták egymással apró harcaikat.

Vitatkoztak ebéd közben a levesen, a spárgán, a húson, az időn, az embereken, mindenen, a mi szóba került, miközben Helén apró történeteket mesélt a tanítványairól, tanítónős szempontból nézve őket. Így volt minden vasárnap, Oszkár jól érezte magát náluk, a bácsitól mindig újra meg újra megtudta, hogy ő már igazán túlságosan elkényeztette a feleségét, Bettina nénitől pedig, hogy férje javíthatatlanul zajos és faragatlan. Azért nagyon kedvesek voltak mind a ketten.

Bettina néni különösen szerette Oszkárt, mert finom volt és szép, hiába bosszantotta a férje azzal, hogy a német, szőke mamájához hasonlít külsőre és természetére egyaránt.

- Hogyne - mondta Bettina néni, - tud is egy német olyan lenni, mint ő.

- Bár soha se is rendeztek volna be vízvezetéket Pesten, ugy-e öregem ezt gondolod most? Akkor neked sem kellene egy ilyen némettel élned - tréfálkozott vele olyankor a férje.

Bettina néni pedig megvetéssel mondta: Ugyan Arthur.

Ma is minden úgy volt, mint rendesen. Mary keveset beszélt, csak épen ott ült, hogy Bettina néni még valamivel ünnepélyesebb legyen.

Mary Oszkárt nézte és azon gondolkodott, hogy hol látta már őt.

- Ugy-e, Oszkár szép fiu? - kérdezte Arthur bácsi, a ki észrevette, hogy Mary nézi őt.

- De Arthur!

- Mintha nem találnád szépnek te is, hiszen olyan a külseje, mint egy milliomosnak, pedig egész héten dolgozik. Mondja Mary, el tudja őt képzelni kék munkászubonyban, kalapács-csal kezében a pöröly előtt? Ugy-e nem? Pedig egy évig mint munkás dolgozott a gyárában, a hol most mérnök. Én láttam kalapálni, olyan volt mint Sigfried. Szőke és erős. Ő nem szereti, ha erről beszélek, de én büszke vagyok rá nagyon.

Aztán letette Arthur bácsi a szalvétáját és aludni ment, ez volt vasárnap délutáni szórakozása és Bettina néni megbotránkozva mondogatta, hogy úgy tud aludni, mint egy napszámos, de azért ment vele ő is.

Megvolt a frohnaui vasárnapoknak a saját programjuk és öt órakor ma is bekopogott Frau Professor Röderich és sétára hívta őket. Bettina néni és Helén mentek vele. Oszkár egyedül maradt Maryvel.

- Mondja - kérdezte Mary, - igazán munkás volt?

- Nem látja a kezeimen? Azokon viselem az emlékét - és Oszkár odanyujtotta a kezét, a mely csakugyan túlnagy és széles volt az alakjához.

- Furcsa - mondta Mary.

- Miért olyan furcsa az magának?

- Nem tudom, azt hiszem épen olyan lehetett olajosan és kormosan, a kék munkászubbonban, mint Rudolf herczeg a Mystères de Parisban, a mint a Fleur-de-Mariet keresi, vagy mint a Daudet Jackja. Olvasta Jackot?

- Nem olvastam. Különben is már nagyon régen nem olvastam semmit.

- Nem olvas, hogy lehet az? Miért nem olvas?

- Mert egész nap a gyárban dolgozom, míg kiérek, a vonaton épen csak az ujságba van időm bepillantani, este fáradt vagyok alig várom, hogy ágyba jussak és mindjárt elalszom. Vasárnap pedig inkább sétálok és a jövőről gondolkodom.

- És milyennek képzeled a jövőjét?

- Mit érdekli magát az én jövőm?

- Szeretném tudni, hogy egy olyan fiatal és egészséges férfi, mit kíván magának az élettől. Én annyiival idősebb vagyok, nekem elmondhatja, hogy miről álmodik vasárnaponként.

Mary kedvesen, melegen nézett fel Oszkárra.

- Ne higgye, hogy olyan sok meggyőnni valóm van, az én álmaim nem bonyolultak. Most huszonöt éves vagyok, nyáron hazamegyek Pestre, valami megfelelő állást keresek, még egy-két évig erősen dolgozom, aztán feleségül veszem azt, a kit szeretek és együtt dolgozunk tovább. Még nem ismerem azt a nőt, a ki a feleségem lesz, de tudom, hogy nevető szemű lesz és bátor és együtt élvezzük majd mind azt a szépet, a mit most nem érek rá megnézni és meghallani. A hónapos szobám helyett kedves otthonom lesz és kis fiam, meg kis leányom. Erre szoktam gondolni vasárnaponként.

- És? - kérdezte Mary.

- És? És nincs tovább. Ez nekem elég az életre.

Marynek hihetetlenül új és érthetetlen volt az, a mit most hallott. Tizenhatéves fiatalságának ábrándjai jutottak eszébe, mikor rajongva hitt hasonló boldogságban. Most is vágyódott még, de hinni nem hitt már semmiben. Most pedig mellette ment egy huszonötéves ember, a ki erős meggyőződéssel bizott az élet szépségében és magának is kívánt belőle egy darab tiszta, nyárspolgári boldogságot.

Marynek az anyja meghalt, mikor ő még egészen kicsi volt. Az apja műtermében a festmények, a modellek között és a müncheni akadémián nevelődött fel. Az ő környezete és azok az emberek, a kik neki szerelemről beszéltek, egészen másként gondolkodtak. Azok lelkesedtek és elcsüggedtek, rendetlenül éreztek, dolgoztak, rabjai voltak hangulataiknak és mindig saját magukról elmélkedtek. Maryt sokan szerették és ő ideig-óráig viszonsszeretett, de igazi odaadás és meggyőződés nélkül.

A házasságról úgy gondolkodott, mint minden független nő, a ki szereti a szabadságát és a ki nem szerelmes. Egy idegen férfi intim közelsége, két ágy egymás mellett, aztán a gyerek, a gond és minden önállóságnak vége. Visszataszító volt és lealázó a Mary szemében.

Igaz, néha ő is szeretne volna, ha sok gyermeke van, férje és otthona, valami pozitív érték az életből, melyhez állandóan ragaszkodják egész lelkével, de ilyen kívánságok csak a gyengeség és a művészetével szemben való teljes elcsüggedés pillanataiban vettek rajta erőt.

Most egyszerre az Oszkár egyszerű szavainak nyomán gyönyörűnek látta az ő elképzelt kis otthonát. Felnézett rá, szép szabályos arcza nyugodt volt, az, hogy az álmairól beszélt, nem zavarta meg. Látszott rajta, hogy őt nem állítja meg a vágya, hogy beleveszve elveszítse energiáját, hanem munkára készíti és vele van mindig, mint egy kész szépség, mint az élet nagy, szabad mozgulata.

Mary úgy érezte, hogy a délelőtti vágyakozása és ennek a fiúnak a megjelenése között valami összefüggés van.

Oszkár nagy léptekkel ment mellette és Mary igyekezett vele lépést tartani, szeretett volna a karjába is kapaszkodni, hinni az ő álmaiban és úgy menni vele. Elmosolyodott a gondolatán.

- Min mosolyog? - kérdezte Oszkár.

- Azon, hogy maga milyen kedves nyárspolgár. Ne haragudjék érte. Nekem nagyon tetszik, higgye el. Talán épen azért, mert tudom, hogy sohasem lehet részem egy olyan boldogságban, egy olyan otthonban, a milyenről maga álmodik.

- És miért nem?

- Mert nem arra születtem. Az anyámat alig ismertem. Úgy nőttem fel, a hogy nekem tetszett, a tétlenségben áthyenyelt órák voltak a nevelőim. Rendes háztartás, rendes otthon sohasem volt nálunk. Az apám festő, festő lettem én is. Tőle tanultam meg, ha néha esténként a kis angol pipájának füstje mellett elbeszélgetett velem, hogy a művészet egész embert akar, a kitartást, a türelmet, a szerelmet, a hűséget, mindent, a mi jó és gonosz van bennünk. Rettenetes feleség válnék belőlem, higgye el, arra még gondolni sem jó.

- Lehet, hogy én nyárspolgár vagyok, de én mégis csak sok gyengédség és szerelem között tudok szépnak látni egy asszonyi sorsot - mondta Oszkár.

- Végre ahhoz nem épen kell a házasság.

- Ugyan Mary, hogy mondhat olyat, ezt maga sem gondolja komolyan. Végre, hogy vállalkozzék egy férfi arra, hogy épen annak a nőnek a helyzetét tegye tönkre az életben, a kit szeret? Lehet lopva, bújva, félve a gyermektől, igazi odaadás nélkül, de mit ér az úgy?

- Talán igaza van - felelte Mary, - de magával nem szeretek ilyenekről beszélni.

Az erdő felé mutatott. - Nézze milyen gyönyörű a naplemente ezek között a furcsa fák között. Hogy bevonalazzák hosszú törzseikkel az aranyos eget. Nem olyan épen, mint valami ragyogó kóta-papír, a melyre egy melancholikus bucsúdal, egy kicsit hidegen szomorú melódia van írva. Mintha egy nagy, szőke, világoskék reformruhás német asszony halna meg, a kit szomorúvá tesz az elmúlás gondolata, de azért utolsó pillanatában is nyugodt öntudattal néz maga körül. «Denn ich habe immer meine Pflicht getan.»

- Különös világ ez és a mienktől idegen - mondta Oszkár elgondolkozva. - Már Dél-németország egészen más és közelebb is áll hozzánk. Azt láttam mult évben, mikor hosszabb időt töltöttem Drezda mellett a Lahmann-sanatoriumban. A honnan persze gyakran jártunk be Drezdába.

Most már tudta Mary, hogy hol látta Oszkárt, egy fotografián együtt a barátnőjével, a gyönyörű Eriksen Lolóval.

- Mikor volt ott? - kérdezte.

- Husvét táján.

- Akkor bizonyosan megismerkedett a barátnőmmel, Eriksennével.

- Hogyne, egy villában is laktunk, nagyon szép és okos asszony. Milyen kedves, hogy magának barátnője. Már régen ismeri?

- Oh már nagyon régen. Mint egészen fiatal asszony Münchenben tanult énekelni. A papa akkor le is festette, én még kis lány voltam és nagyon bámultam őt. Gyönyörű szép volt, a mint modelt ült, én a műterem sarkából néztem mindig. Fekete ruha volt rajta, egy csomó könnyű sötét fátyol, rozsdabarna haja magasra volt fésülve és a homlokán egy hatalmas rubin fénylett. Olyan volt, mint egy szeszélyes, sötét viharfelhő, a melyen átvilágít a naplemente.

Sokszor elvitt akkor színházba és hangversenyre, nagyon megszeretett. Később is visszavisszajött Feldaffingba tavasszal és nyáron a kis lányával és a kis fiával. Lassan a különbség is megszűnt köztünk és jó barátnők lettünk. Maga gyakran jár hozzá?

- Nem, itt Berlinben még soha sem voltam nála.

Mary nem érdeklődött, hogy miért, de hidegen járta át a kérdés, hogy mi lehetett közöttük annak idején, ha most még találkozni sem akarnak.

Az a finoman felragasztott kis fotográfia jutott eszébe, a melyet hártypapírba csomagolva, nyáron Feldaffingban látott a Lolo könyvében és a melyet állandó könyvjegyzékül használt.

Elkedvetlenedett és hazafelé már alig-alig szólt. A ház előtt Oszkár bucsúzott.

- Nem maradsz itt vacsorára? - kérdezte Helén.

- Sajnos, nem maradhatok, színházba megyek ma este.

- Kár - mondta Bettina néni, - Lüdersék jönnek ki Berlinből és muzsikálni fogunk. No majd máskor. Gyere Helén siessünk, mert mindjárt itt lesznek. Isten veled.

Mary a kertajtóban állt.

- Köszönöm a gyönyörű napot és a nagy kedvességét. A viszontlátásra - mondta Oszkár és megcsókolta a Mary kezét. Aztán ment, mikor visszanézett Mary még mindig ott állt a kerítéshez dőlve, Oszkár intett neki a kalapjával és Mary utánna nézett, a míg a hosszú, egyenes úton az állomáshoz nem ért.

III.

Másnap délután öt órakor Mary kinn volt Charlottenburgban és sietve ment az Eriksenék háza felé.

Nem tudott nyugodni, gyötörte a kérdés, hogy mi lehetett annak idején a barátnője és Oszkár között. Azzal tisztában volt, hogy ha egyedül találja Lolót egy csendes alkonyati órában, ő mindent elmond neki.

Ismerte az asszonyt, a ki gyerekes szenvedélylyel kereste az élményeket, hogy aztán újra meg újra átélhesse a bizalmas órákban, mikor elmesélve ezerszer jobban élvezte, mint a történet pillanatában.

Mary alig várta a délutánt. Előző este, miután elmentek a vendégek, még soká nem aludt, folyton arra a kis képre kellett gondolnia, a melyet az Eriksenné könyvében látott.

Egy fa alatt állt Oszkár és az asszony mosolyogva nézett fel rá. Fehér sportkabát volt Lolón és a fején egy puha posztó kalap.

Miért bántotta őt ez? Kinyitotta az ablakát és kinézett az éjszakába. A kopasz törzsű fenyők egyenesen, mereven álltak és fehéren világítottak át közöttük a szomszéd házak.

Különös világ volt ez, rendesebb, csendesebb, tisztább minden másnál. Beosztott és nyugodt, mint az árnyéktalan fák, kicsi, távoli koronáikkal.

Ebbe a kemény erdőbe vágnak utakat az emberek, villanyt vezetnek, lerakják a vízvezetékét, aztán kipusztítanak egynéhányat a szigorú fákból, hogy felépítsék csinos házaikat. Szigorú fák! Szigorúak és mégis gyengék, kizárva az ábrándok és szeszélyek világából. Mind egyforma egyenesek, magasak, mintha csak úgy termettek volna növés és fiatalság nélkül és öröktől fogva ott állnának már, az egész különös erdő összes katonái.

Mary sokáig állt az ablakban és nézett ki a fehér függönyök közül. Eszébe jutott, a mit Oszkár a jövőjéről beszélt és szomorúnak érezte a saját sorsát. Egy fiatal mosolygó asszonynyal a karján látta őt és az egyedülálló nők végtelen bánata fogta el. Csodálatos, édes kívánság járta át a testét valami puha, meleg után, a miről nem tudta, hogy mi, a mint egy nő sem tudja az ő helyzetében, hogy az az egyszerű vágy a gyermek után, a mely minden asszonyt elfog, ha férfi tetszik neki

A délelőtti sétáját okolta Mary a nyugtalanságáért, az őszt, a napfényt, az új környezetét, minden eszébe jutott, csak az nem, a mi a legközelvebb volt, a mi nincs korhoz, sem időhöz kötve, hogy ő azon az októberi napon szerelmes lett egy huszonötéves, szép fiúba.

Mary annyit igyekezett azon, hogy olyannak lássák, a milyen nem volt, hogy tulajdonképpen maga sem igen tudta már, milyen igazában. Energikus, kicsit hideg, cinikus benyomást akart tenni az emberekre és elfeledte lassan, hogy könnyen befolyásolható, puha kedélyű és teljesen rabja a hangulatának. - Én és az a gyerek! - mondta volna gúnyosan nevetve, ha valaki frissen felébredt érzelmeire figyelmezteti, de másnap délután öt óra után mégis ott állt az Eriksen Lolo szobájában.

Az asszony kicsit kivágott, sötétkék ruhában ült a zongoránál, halkán játszott és dudolt hozzá. Mikor Maryt meglátta, felugrott és boldogan futott eléje.

Mary még sohasem volt nála, meg kellett tehát csudálnia a nagy lakást, mind a tíz szobát, a melyekben olyan különösen keveredtek össze a polgári jólét, az asszony excentrikus vágyai és a hirtelen meggazdagodott zsidó ügyvéd férjének művészi törekvései.

A nagy ebédlő gótikus bútorainak helyén Mary a barna kredenczet kereste a nászajándékban kapott ízléstelen ezüstitárgyakkal, a mely néhány éve még bizonyosan ott állt. Láttá a jól ápolt, szépen fésült asszonyt, lusta természetének megfelelően, a diványon heverve barchent slafrokban, a mint regényt olvas és csukrot eszik, körülötte a síró gyermekekkel. Úgy is lehetett volna! Mary megérezte megint egyszer az emberek tehetetlenségét sorsukkal szemben. Mert ez a szegény színészcsaládból származó leány épen úgy lehetett volna, egy most már elhanyagolt, koravén asszony, a mint énekesnőt és a berlini társaság díszét csinálta belőle, férjének meggazdagodása.

A nagy leányát és fiát intézetbe dugta, hogy őt ne vénítsék és gyönyörű fogadóruhában várta a délutáni látogatásokat. Mi köze volt neki ahhoz, hogy másként is lehetett volna? Irigylésre méltón, szépen beleillett a környezetébe és hiába tudta Mary, hogy mint egyszerű, majdnem negyvenéves polgárasszony sohasem tetszett volna Oszkárnak, így mégis folyton az ő vállán látta a Lolo finom profilú fejét és az ajakát egészen közel az ajkához.

Végre visszakerültek a Lolo szobájába, a mely minden tekintetben egy művésznő szeszélyes boudoirjának benyomását akarta tenni.

A bútorokban nem volt semmiféle összhang. Az egyik nehéz selyemfüggönyös ablak mellett nagy empir íróasztal állt, a falon egy állványon pompás régi óra ketyegett és ha ütött, épen úgy hangzott, mint a Santa Maria della Salute harangja Velenczében, olyan mélyen és szépen csengett.

A szoba másik sarkában egészen új formájú, nagy, szürke bársonyhuzatos kanapé állt, előtte gyönyörű ébenfa asztallal, a melynek mozaiklapját telerakta Lolo művészi szerepléseinek nem épen mindig ízléses emlékeivel.

A világoszöld selyemtapétára koszorú- és csokorszalagok voltak aggatva, tarkítva híres emberektől emlékebe kapott fényképekkel.

Mindezek felett pedig lógott egy valódi Rubens, mint a gazdagságnak és pénznek tehetetlen zsákmánya.

Leszámítva két rózsaszín selyemkarszéket, más butor nem állt a szobában, a melyet majdnem teljesen betöltött a nagy hangversenyzongora.

Mary a szürke kanapén ült és az asszony, miután meggyújtotta a kis rózsaszínernyős lámpáját az íróasztalon, odabújt melléje a félhomályos sarokba.

- Igaz, - mondta Mary - tegnap egy kedves ismerősséddel találkoztam.

- Kivel?

- Találd ki!

- Férfi?

- Ugyan, ugyan, neked kedves ismerősöd csak férfi lehet. Várj, majd segítek, Lahmannál ismerkedtél meg vele.

- Oh az Oszkár! Itt van Berlinben?

- Te nem is tudtad?

- Nem. Azóta nem találkoztam vele.

- Az hogy lehet, féltél a férjedtől? - kérdezte Mary.

- Dehogy! Nem volt tulajdonképen semmi okom félni a férjemtől.

- Tulajdonképen...!?

Lolo már nem hallgatott Maryre, az arca végtelenül szelid és ábrándos lett, mint mindig, ha az emlékeiről beszélt.

- Azért mégis gyönyörű három hét volt - mondta.

- Három hétig voltatok együtt?

- Három hétig. Ő sem lakott benn a szanatóriumban, hanem ugyanabban a villában, a hol én, gyönyörű helyen, a domboldalon. Április közepe volt, épen virágozni kezdtek a fák.

A térdére könyökölt az asszony, fejét kezébe hajtotta és emlékezett.

- És? - kérdezte Mary.

- És?... És semmi több, neked elmondhatom, te hinni is fogsz nekem, igazán nem történt köztünk semmi. - Lolo mesélni kezdett, mintha egy neki nagyon tetsző könyvet olvasna. - Én már három hete voltam ott, mikor Oszkár megérkezett. Hamar megismerkedtünk, nekem mindjárt megtetszett, mikor a háziasszony először vezette be a szalonba, hogy bemutassa. Nagyon csinos fiú. Neked nem tetszett? Csak pihenni jött, nem volt semmi baja, de azért bejárt a szanatóriumba. Tudod ott a betegek nem gyógyulnak meg, de az egészségeseknek sem lesz semmi bajuk a kúrától. Reggelenként mindig együtt mentünk be a szanatóriumba, ő a kertben várt rám, a míg elkészültem az öltözéssel. Egy padon ült és olvasott, ha pedig jöttem, gyorsan letette az újságot és elémbe sietett. Olyan jól látom ma is, igazán nagyon csinos fiú volt. Az asztalnál mellettem ült, a sétáimban is elkísért és bejött velem Drezdába színházba, utána pedig együtt vacsoráltunk. Mindig azt hitte mindenki, hogy fiatal házaspár vagyunk. Nagyon kedves volt és figyelmes és sokszor mondta, hogy szép vagyok. Azt is szerette, ha énekeltem, csak féltékeny volt egy kicsit, mert egy nagyon csinos bécsi fiatalember kísért a zongorán. Várj, hogy is hítták csak? Na nem jut eszembe, mindegy... Akkor az Oszkár kedvéért mindig fehérben jártam, azt szerette legjobban. Egy gyönyörű estélyi ruhát vettem magamnak Drezdában, mert nem volt egészen fehér egy sem, pedig vacsorához mindig estélyi ruhába öltöztünk... A fekvőszékét is egész közel hozta az enyémhez és ha kúra után kinn feküdtünk a fenyők alatt órák hosszat beszélgettünk. Vacsora után is soká lennmaradtunk a villa szalonjában és sakkoztunk, malmoztunk vagy dominóztunk együtt. A többiek bridgeztek, de Oszkár nem tudott és azért én sem játszottam.

- Így tartott több mint két hétig. Tetszettem neki nagyon, láttam, éreztem, de ő egyszer sem mondta, hogy szeret és az bosszantott nagyon. Egy este aztán...

Lolo behunyta a szemét, az ajakát szétnyitotta és egy pillanatra elhallgatott.

Mindig így tett. Mary türelmetlen lett, megfogta a kezét.

- Egy este aztán? - kérdezte.

- Egy este aztán - folytatta Lolo a visszaemlékezés lágy, szomorú hangján - mikor vacsora után már mindenki aludni ment és mi még mindig ott ültünk a szalon sarkában a nagy, rózsaszínű lámpa alatt, én a malomjátzsma alatt hozzáérttem a kezem az övéhez. Oszkár hideg és nyugodt maradt erre is, de én látni akartam, a mint meleg lesz és szenvedélyes, egyszer akartam és nem törődtem semmi mással. Felálltam, két kezembe fogtam a fejét és megcsókoltam erősen. Ő nem csodálkozott egy cseppet sem, átölelt, megcsókolt, de nem szólt semmit. Szerettem volna tudni, hogy ha ölébe hullana a világ legszebb asszonya, akkor sem rándulna-e meg egy arcizma sem. Felkísért, mint minden este az emeletre, az ajtó előtt kezet csókolt, jó éjt kívánt és aludni ment. Ettől kezdve séta közben mindig megfogta a kezemet, megcsókolt néha az erdőben és este is, ha egyedül maradtunk. Sokszor mondta, hogy - ma nagyon szép, Lolo - de sohasem azt, hogy szeret.

Én pedig minden nap jobban szerettem. A harmadik hét végén, egy szerdai napon, bementünk Drezdába az operába. Éjjel kocsin jöttünk ki, de a domb alján kiszálltunk és gyalog mentünk a villánk felé. Oszkár átfogta a derekamat, én a vállára hajtottam a fejemet és nagyon boldog voltam. Gyönyörű áprilisi éjszaka volt, a kertben egy virágzó almafa alatt megcsókolt és erősen magához ölelt. Aztán felkísért a szobáimig, az ajtó előtt megfogta mind a két kezemet és úgy álltunk mozdulatlanul. Nagyon szerettem volna akkor, ha nem megy el, de ő mindig erősebben szorította a kezemet és én félni kezdtem. - Most menj - azt mondtam neki.

Tudom, nem úgy hangzott, mintha igazán küldeném, azt vártam, hogy erre a karjaiba kap és valami olyat mond - szeretlek, nem megyek, - de ő elengedte a kezemet, mintha soha, soha sem szeretett volna és ment. Úgy tíz lépésre megfordult, láthatta a félhomályban, hogy még mindig ott állok, talán hallotta is, hogy utána szóltam - Oszkár! - de nem jött vissza. Másnap délben elutazott!

Miért ment el? Mondd Mary, miért ment el? Ott hagyott egy asszonyt, a kiről tudta, hogy szereti őt és a ki neki is tetszett nagyon. Miért? Lehet, félt tőlem, hogy aztán nem tud többé szabadulni. Azóta annyit gyötört ez a kérdés, nem is hiszed mennyit.

Nem, Mary nem is hitte. Azt elhitte, hogy Lolónak tetszett Oszkár és hogy a látszólagos kudarc nagyon bántotta a hiúságát. De mit tudott ő gyötrelmről. Mary már annyi hasonló történetet hallott tőle nagy szenvedésekről és szerelmekről. Szerette, ha Lolo mesélt, örült az őszinteségének és kedélye örök ruganyosságának. Csak most bírta volna elhinni, hogy igazat mondott, Mary nem bízott benne egészen.

Ránézett Lolóra, a ki előrehajolva ült, a lámpafénybe bámult és még élvezte emlékeit. Szép volt mint mindig, ha a multjáról beszélt és Maryt bosszantotta most finom, puha arczéle, a melyben máskor nagyon tudott gyönyörködni. Azon a fehérynakú kicsi nőn meglátszott, hogy soha semmi mélyebb érzelem nem zavarta meg a kedélyét.

Most miután Mary nem szólt, hamar megunta a lámpát nézni, mély sóhajjal eltemette a multat minden melankóliájával és a rendes derüs hangján mondta: - Na, a mi elmúlt, elmúlt. Már ki is gyógyultam szerelmemből, de azért szeretném Oszkárt újra látni, egész vicces lenne.

Egyszerre felugrott és megölelte Maryt.

- Te, nekem kitűnő eszmém van. Pénteken egy hangversenyen énekelek itt kinn a Tohn-künstlervereinban, tudod mit, gyertek el együtt. Te úgyis a rokonainál vagy, könnyen meghívhatod. Vagy mégsem, majd inkább én írok neki, küldök egy jegyet és nevedben találkat adok neki, aztán a hangverseny után nálam vacsoráztok. Úgy-e jó? Olyan fényes lesz, egészen egyetlen a maga nemében, borzasztóan örülök.

Látszott rajta, hogy igazán örült, Maryt pedig daczos küzdelemláng fogta el, le akarta győzni az asszonyt, megígérte, hogy elmegy a hangversenyre és már azon gondolkozott, milyen ruhát fog felvenni.

A falióra hetet ütött, Marynek mennie kellett. Mikor kiért az utcára, egyszerre nagyon különösen érezte magát, mintha sok, sok minden történt volna vele, a miről tulajdonképpen nem tud magának számot adni.

A hideg esti levegő, a siető emberek hirtelen kijózanították. Mit akart ő tulajdonképpen? Eddig apró, rövidéletű szerelmei sohasem zaklatták fel az életét és sohasem zavarták meg a munkájában, a melyet mindennél jobban szeretett és a mely mindennél jobban érdekelt.

Mary nem volt valami nagy tehetség, az olajfestésről és a nagy vásznakról hamar lemondott az első sikertelen kísérlet után, de az apró, iparművészeti rajzokat, a meseillusztrációit gyönyörűen tudta megcsinálni.

Sokat olvasott, erős, színes képzelettel látott meg mindent maga körül, az apró virágok, bogarak, a felhők, az eső, a fák, a gyerekek egészen új, különös formát kaptak az ő szemében.

A berlini mesterénél, a nagy műteremben már napok óta igazi, élő japán nő állt modellt neki, a kiről furcsa formájú és mozdulatú alakokat rajzolt, nagy tarka pávákkal, legyezőkkel, virágokkal és csodálatosan színes pillangókkal.

Ma otthagyt mindent, rácsapta a vázlatkönyvét a hosszúkezű, magaskontyú nippon leányra, mikor épen színt kellett volna keresnie a pillangó számára, a mely után kinyújtja vékony ujjait. Otthagyta a rajzát, a mesterét, a csodálkozó kis japán modellt, hogy Oszkáról beszéljen Lolóval.

A pénteki hangverseny is eszébe jutott és a vacsora. Minden hirtelen, váratlanul jött és nyomasztólag hatott rá, a ki lassú elhatározású és álmatag kedélyű volt, szinte úgy, mint egy lelkiismereti furdalás.

Az eső esni kezdett, Mary nagy, nehéz cseppeket hallott koppanni szép, új kalapján.

Nem volt esernyője és majdnem futva ment az állomásig. Sietve váltott jegyet, felrohant a perronra és még épen láthatta elmenni vonatját. Húsz percet kellett várnia a következőre, erre nem is gondolt és majdnem sirt.

Már előre látta a Bettina néni csodálkozó, rendreutasító pillantását, hallotta a Helén kíváncsi kérdéseit és az Arthur bácsi humoros, kíméletlen megjegyzéseit, ha majd a legjobb ruhájában, a bársony kalapjával, megázva, elkésve érkezik a vacsorához.

Húsz perc! Türelmetlenül járt fel-alá. Az irányt jelző táblák szünetlenül váltakoztak, vonatok érkeztek, a kupéajtók kinyíltak, mintha csak egy hosszútestű vasszörnyeteg tátotta volna ki egyszerre ezer, fényes száját. Emberek ugráltak le, majd mások szálltak fel, az ajtók bezárultak, a kalauz fütyült és a berlini helyiközlekedés, zavartalanul, szédítő tempóban ment tovább.

Siető férfiak jöttek irattáskákkal, hazatérő gyermekek futva hagyták el az indóházat, asszonyok érkeztek berlini bevásárlásaikkal, maguk cipelve nehéz csomagjaikat.

A perron közönsége számtalanszor változott, míg végre Mary is elhelyezkedhetett egy kupé sarkában. Szemben vele egy öreg nő aludt, térdén kótákkal, valami szegény zongoratanítónő, a ki meg sem mozdult az ajtócsukódásra. Más nem volt a szakaszban. Két állomással Frohnau előtt az öreg hölgy hirtelen felugrott, látszott rajta, hogy mély álomból ébredt, egy pillanatig Maryre bámult, aztán sietve szedte össze a holmiját és kiszállt.

Bizonyosan így aludta át minden nap az utat hazáig, a megszokás költötte fel Wittenaunál és olyankor sohasem mulasztotta el kicsit megcsodálni utitársait, mindig egészen másokra ébredve, mint a kik között elaludt.

Mary egyedül maradt, a vonat lassan kiürült, a villatelepek között. A szakadó esőn keresztül tompán világítottak át a házakban égő lámpák és Berlin mint egy ragyogó fénytenger látszott a távolban.

Mindig melankólikus egy nagy város környéke, a mint a lassan megszűnő kultúra közelébe merészkedik gyáván, sápadtan a természet.

Az utolsó gyárakon túl földszintesek már a házak, körülöttük az apró zöldelő területekkel, a melyek virágcsokornak porosak és nagyok, kertnek meg túlon-túl kicsinyek.

Mindig szomorú a nagyváros környéke, hát még egy sötét, esős napon! Mary elhagyatottnak érezte magát, fehér kesztyűje átázott és bársony ruháján meglátszottak az esőcseppek nyomai. Behunyta a szemét, fáradt volt.

Nem értette sem magát, sem a tegnapi, sem a mai napot. A vonat zakatolt tovább és ő egyszerre aztán halkán, önkénytelenül azt suttogetta - Oszkár! - Mosolygott hozzá, mert ez magyarázat, mentség és felelet volt mindenre.

- Oszkár! - mondta újra és ismételte sokszor, a míg a szakadó esőben sárosan szaladt a frohnauai elhagyatott állomástól a Buschék házáig.

IV.

Szerdán este, mikor hazaért Berlinből, Mary egy levelet talált az asztalán Oszkártól.

«Nagyon örvendek a pénteki estének, ha megengedi, félnyolczkor az előcsarnokban várom.»

Most már tehát bizonyos volt, Mary izgatottan gondolt a találkozásra és nehezen várta a pénteket.

Buschéknak Berlinben is volt lakásuk, ha este valahova mentek, mindig benn öltözködtek és benn töltötték az éjszakát.

Mikor délután öt óra előtt Mary hosszas gondolkodás után, egy sötétzöld estélyi ruhát tett a kis utazó táskájába, bejött hozzá Helén.

- Hova mész? - kérdezte csudálkozva.

- Az Eriksenné hangversenyére. Nem mondtam még?

- Nem, nem szóltál semmit. - Helén, a kit igen féltékennyé tett a Mary és Lolo barátsága, nagyon szomorúan mondta. - Kár, hogy elmész. Mamáék meg vannak híva vacsorára és én úgy örültem a mai estének egyedül veled. Most meg itt hagysz.

Mary nem felelt, azon gondolkodott, hogy milyen díszet tűzzön a ruhájára. A szekrényből kivett két ékszerdobozt és azokat is betette a táskába. Aztán feltűzte a kalapját, keztyűt húzott, becsukta a táskát és épen nyúlt a kabátja után, mikor Helén újra megszólalt

- Mit írt neked Oszkár tegnapelőtt?

Mary most sem válaszolt, kellemetlenül érintette a kérdés, csendesen bujt be a kabátjába és indulni készült.

- Milyen csúnya vagy ma hozzám - mondta szomorúan Helén. - Látod Mary, én nem akarok semmi rosszat, de te ma este Oszkárral leszel együtt és az nem jó, sehogy sem jó. Te szép vagy, okos vagy és beléd fog szeretni menthetetlenül. Nem gondolod, hogy kár azért a fiuért? Te soha sem fogsz benne mást látni, mint egy csinos gyereket, a kit érdemes meghódítani. Ő túlságosan egyszerű és fiatal hozzád képest. Te, a ki nagy művészek hódolatához vagy hozzá szokva, mit akarsz azzal a gyerekkel, a ki öt évvel fiatalabb náladnál.

Mary ijedten állt az ajtónál, kezében a kis sárga táskával, a melybe annyi gonddal csomagolta az esti díszét. Ilyen komolyan nem gondolt ő még a dologra, szavakba foglalni pedig egyáltalán nem merte volna.

Mit akart ő? Tudta is azt Mary. Ő csak egyet tudott, azt, hogy neki ma szebbnek kell lennie az asszonynál.

Helén a korára emlékeztette és az eszébejuttatta a helyzet reménytelenségét. Ha Helén sejtette volna, hogy milyen kicsinek érezte magát az ő szemében annyira öntudatos és mindig hódító Mary, nem lett volna ilyen kegyetlen.

Mary az ajtónak dőlve állt és majdnem sírt. Aztán megrázta a fejét, - mindegy már - gondolta.

Helén csudálkozva nézte őt, Mary meg nézte az óráját és halkán, szinte bocsánatot kérve szólt. - Sietnem kell, különben lekésem a vonatról. Szervusz. Jó éjszakát édes öregem.

- Ne haragudjál rám és mulass jól édes drága.

Az ajtó bezárult Mary mögött, Helén kitárta az ablakot, utána nézett és a jó leány szemei tele voltak könnyel.

*

Félnyolcz előtt néhány perczcel Oszkár ott volt a kis zenepalota előcsarnokában és már messziről meglátta Maryt, a ki egy oszlophoz támaszkodva állt nagy, fekete selyem köpenyében.

- Jó estét - mondta Oszkár - bocsásson meg, hogy később jöttem, de csak öt percz múlva lesz félnyolcz.

- Én is csak ebben a pillanatban jöttem - felelte Mary, a ki már régen és türelmetlenül várt.

Csengettek, az emberek az ajtók felé siettek.

- Adja gyorsan a köpenyegét, különben lekésünk - mondta Oszkár.

- Nem baj, úgyis bizonyosan soká kell várnunk, a míg Lolo sorra kerül. Az első szám alatt maradjunk kinn. Jó?

- A mint parancsolja.

Fel és alá sétáltak, benn pedig felhangzott a zenetársaság egyik tagjának zürzavaros quartett szerzeménye.

- Hogy van, a mióta nem láttam? - kérdezte Oszkár.

- A mint látja jól.

Így kezdtek beszélgetni, miután Mary annyi napon át remegve várt erre a találkozásra. Felnézett Oszkárra, most mellette ment végre és fekete ruhájában magasabbnak, idősebbnek, komolyabbnak látszott, mint rendesen. Egyenes volt, hideg és derék, Marynak úgy tetszett, végtelenül tetszett. Még a kimért eleganciája is elbűvölte őt, a ki hozzá lévén szokva művész barátainak bársony zekéihez és egyéni öltözkéhez, majdnem lenézte a korrektség uniformisában megjelenő férfiakat.

Szerette Oszkárt nagyon. Miért? Mit tudta, egyszerre fogta őt el ez a nagy szerelem. Új volt számára és más mint minden, a mit eddig érezett. Soha sem szeretett még igazán és most eljött az életébe az a férfi, a ki minden nő számára csak egyszer jön, a kinek a rabszolgája tudna lenni, a ki felé akaratlanul tárja ki karjait és a kivel engedelmesen menne, minden kérdés, számítás nélkül, bármikor, bármerre.

Szépek az ilyen nagy szerelmek, de szomorúak nagyon, mert nem megható odaadás kell a hódításhoz, hanem sok minden más, a mit Mary eddig tudott, de most elfelejtette egészen.

- Ha tudná mennyire szeretem - gondolta csendesén.

- Milyen különös, vasárnap beszélgettünk csak Eriksennéről és ma már nála vacsorálunk - mondta Oszkár.

- Hétfőn délután voltam nála és akkor nagyon csudálkozott, hogy maga Berlinben van.

- Nem tudja, mit fog énekelni?

- Valami modern szerző dalait, a ki természetesen az egyesület tagja.

- Kár, Lahmannál mindig Schubertet énekelt, azt szerettem legjobban. Még nem vettem műsort. Soká tart, a míg sorra kerül?

Mi lesz, ha újra hallja, mi lesz, ha újra látja? - gondolta Mary, míg a műsort nézte át. - Ő az utolsó - felelte aztán.

- Borzasztó. Ámbár nem mindenki gondolkozik úgy, mint mi, nézze, az a barnaruhás nő milyen türelmetlenül lesi, hogy vége legyen az első számnak és bebocsássák.

Mary nevetni kezdett. - Igazán nagyon furcsa, a mint izgatottan forgatja kezében a jegyét, egyesületi tag, szabadjegye van. Hogy is késhetik el valaki, mikor olyan gyönyörű czvikkere és olyan zsinórozott téglaszinbe öltözött leánya van.

- Ne is beszéljünk a ruhájukról, az rettenetes, hogy itt miket tudnak felvenni az asszonyok és épen az úgynevezett művelt középosztály. Nálunk Pesten nem igen lát az ember egyetlen nőt sem így jelenni meg egy hangversenyen.

- Ja, a németeknél fő a lélek.

- Hogy lehet, hogy maga egészen más?

- Én kétszer voltam Párisban és ott úglátszik elromlottam.

- Mikor volt Párisban?

- Utoljára a mult nyáron papával. Odakellene magának is mennie, ott meg lenne elégedve a nők öltözkéivel.

- Ne gondolja, hogy én olyan követelő vagyok, de épen azok a nők, a kikkel én itt Berlinben társaságban találkozom, többnyire lehetetlenek. Gondoljon csak szegény Helénre és barátnőire. Higgye meg valóságos gyönyörűség magát látnom.

Mary mosolygott, az arcza piros lett, boldog volt.

Benn elhallgatott a zene, a barnaruhás és téglaszínű leánya követve az összes elkésettektől, berontottak tapsolni.

Oszkár levette a Mary válláról a köpenyeget és ők is eltűntek a vörös posztófűggöny mögött.

- Szép pár - mondta egy öreg úr, mikor beléptek és mindenki utánuk nézett, a míg végigmentek a termen.

Oszkárnak jól esett a sikerük, tetszett neki Mary nagyon, hízelt a hiuságának, hogy ez a szép, elkényesztett művésznő foglalkozik vele és érdeklődik iránta.

A jegyük a második sorba szólt és mire eljutottak a helyeikre, már a pódiumon megjelent egy szalonkabátos, idősebb zongorista, egy fiatal frakkos hegedűs és egy hosszú hajú, smokingos csellista, hogy az utóbbinak egy öt tételes trioját játsszák el.

A hosszú hajú izgatott volt, hamisan játszott és Oszkár kétségbeejtőnek találta a helyzetet.

A közönség képe épen olyan sivár volt, mint a trio maga, sok rosszul fésült asszony és sok lehetetlen férfiú ült körülötte. Egy természetes úr hosszú fekete kabátban, bordó nyakkendőben és barna utcai mellényben jelent meg.

A nők azokat a bizonyos színes szövetből készült vasárnapi ruháikat vették fel, a melyek annyira jellemzők tudnak lenni. Ott ültek zöldben, zsandárkékben, barnában, bordóban és melegük volt nagyon, czérnakesztyűik teljesen átnedvesedtek. A fiatalabbak és hiubbak iparművészeti törekvésű, tarka himzéses, fekete bársonyt viseltek, a melyet a Kunst valamelyik számából másolt le egy-egy rossz szabónő.

De ők keveset érdeklődtek egymás iránt, nem kutatták szomszédnőik öltözkését, frizuráját kritikus pillantásokkal, hanem előrehajolva, átszellemült arczczal figyeltek valamennyien.

Mary is úgy ült Oszkár mellett, mintha teljesen el lenne merülve a zenében. A pillantása rátapadt egy fehér oszlopra, fekete kesztyűs keze pedig mozdulatlanul pihent az ölében.

Időnként, a mint egy-egy tétel befejeződött, felhangzott a taps, a hosszúhajú felállt és meghajolt, majd, a szünni nem akaró tetszésnyilvánítások közben, hátra mutatott a hegedűsre és a zongoristára, mert mindent csak nekik köszönhet, azok pedig a közönség tombolása

közben ugyanolyan nobilis kézmozdulattal hártottak rá minden érdemet a szerzőre. Ez is sok időt vett igénybe, de felemelően szép volt, a közönség lelkesedése nem akart szünni és a finálét megismételték.

Végre elvonultak.

- Ez borzasztó volt - mondta Oszkár mély meggyőződéssel.

- Nem is volt olyan borzasztó - és Mary megint elmerült gondolataiba. Ő várt, minden érzésével és idegével az asszonyt várta, nem volt sem türelmetlen, sem nyugtalan, órákig tudott volna csendesen ülni, hogy messzebbre tölje ki a találkozást, a melytől félt és a melyet mégis kívánt.

A művészszoa ajtaja újra megnyílt és egy hosszú, sovány ifjú jelent meg, lábikráig érő, fekete kabátban. Leült a zongora mellé és eljátszotta az ezen hangszerre szerzett, jó ég tudja hányadik zephirt és serenádot.

A közönség kedvencze volt, mert minden eddiginél hatalmasabb tapsvihar jutalmazta játékaért. A művész hálából életének leghosszabb szerzeményét, valami végnélküli variációt adott elő egy unalmas téma fölött.

A bajusza meg-megrezdült, művénel is hosszabb kabátja a földet septe, haja csapzottan hullott a homlokába, nehéz izzadtságcseppek koppantak a billentyűkre, de a művész csak játszott tovább rendületlenül.

Szépen és jól, lehet, mert a közönség áhitattal hallgatta, a nagy zeneértők pedig fejükkel bólintgatták ki a taktust elismerésük jeléül.

Oszkár azonban, a ki a külsőségek embere volt, undor fogta el és nagyon megkönnyebbült, mikor a zongorista végre felállt, megtörülte verejtékező homlokát, még néhányszor meghajolt, aztán eltűnt a művészszoában.

- Most jön ő - mondta Oszkár Marynek, - ezért igazán megszenvedtetett bennünket. Nagyon szépen kell énekelnie, hogy kárpótoljon. Maga nem találta kétségbeejtőnek?

- Nem - felelte Mary és az Oszkár arcát vizsgálta, de nem fedezte fel rajta az izgalom legparányibb nyomát sem.

Az egyik oldalajtó megnyílt, egy alacsony, kövér férfi jelent meg és leült az első sorban.

Az emberek suttogva mutogatták egymásnak. Eriksen volt, a művésznő férje. A kis ember mellén összefonva karjait mozdulatlanul ült és borotvált arcza vörös volt nagyon az izgalomtól.

A szerepléshez szokott ügyvédet csak akkor hagyta el a nyugalma, ha a felesége énekelt. Az a fehér csipkeruhás asszony, a ki most lépett ki a művészszoa ajtaján, volt életének legnagyobb büszkesége, az ő pénzén vett csillogó műkincs, a melyet nehéz munkája árán szerzett meg magának és formált ragyogóvá, híressé, finommá.

Eriksenné nagyon szép volt, nagy ibolyacsokrot tartott a kezében és magasra fésült hajában egy gyémánt fésű ragyogott. Este, kivágott ruhában, a lámpafényben, az izgalomtól fényes szemekkel, alig látszott harmincz évesnek. Valami egészen fiatalos volt az arcában, mikor a mosoly helyén, a melylyel a közönség üdvözlését fogadta, megjelent a kicsit furcsán, majdnem kislányosan komolyodó kifejezés, miközben a kísérője megütötte a zongorán az első hangokat.

Jelentékeny fejű, fiatal művész ült a zongoránál. A komponista, a ki nem régiben lett Strauss Richard követője, lapozott és izgatottan ütötte egy ujjal a taktust. Csak nehezen engedte át másnak a kísérést, de a mellette ülő fiatal ember, a kit Eriksenné hozott magával, Mencsikof volt, a világhírű orosz művész és nem lehetett ellentmondani.

Az asszony énekelni kezdett, a zürzavaros, komoly szövegű dalok nem igen illettek neki, de a két utolsót, a melyet még Schumann-Brahms-modorban, két Heise versre írt a szerző, végtelenül bájosan énekelte. Kisterjedelmű, de gyönyörűen iskolázott hangja hozzásimult az egyszerű szöveghez, torka vibrált, mint egy énekes madaré és egészen kipirult.

A közönség lelkesedett.

- Ez igazán végtelenül kedves volt - mondta Oszkár, a ki felállt és úgy tapsolt.

- Vége, mindennek vége - gondolta Mary és Eriksen után nézett, a ki ragyogó arczczal hagyta el a termet.

Lolónak újra, meg újra meg kellett jelennie a pódiumon és ő mindannyiszor magával hozta nemcsak a szerzőt, hanem Mencsikofot is, a kinek gomblyukát teletűzte az ibolyáival és legelragadóbb mosolyával nézett fel rá.

- Menjünk most már - mondta idegesen Mary és boldogan lélekzett fel, mikor az embertömegből kiértek az utcára.

Oszkár Maryt nézte. - Sápadt nagyon - szólalt meg végre - valami baja van?

- Nagyon fáradt vagyok.

- Azt igazán nem csudálom - mondta Oszkár és akkor már a kapuhoz értek.

V.

Mikor beléptek az Eriksenné zeneszobájába, az asszony a zongorához támaszkodva állt és Mencsikoffal beszélgetett. A házi úr a szürke divány sarkában ült két nő között, a kik közel hajolva hozzá, épen hangosan nevettek valamin. Az egyik egy amerikai hegedűművész felesége, szép volt, mintha egy Mackart-képből vágták volna ki a fejét. Göndör, barna haj fogta körül kicsit sárgásbőrű, erősen rózsás arcját. A másik egy hatalmas termetű német énekesnő égszínké selyem ruhában, nagy volt, lenhajú, kékszemű és széles piros ajkait mindig egy kicsit szétnyitva tartotta.

Mary és Oszkár idegenek voltak ebben a társaságban, mindenki csak zenéről és művészi sikereiről beszélt. Az asztalnál is többnyire szótlánul ültek egymás mellett. Körülöttük élénken folyt a társalgás, mindenki alig várta, hogy szóhoz jusson és magáról beszélhessen, leszámítva az amerikai nőt, a ki távollevő férje helyett dicsekedett.

Nagyon kedves volt a társaság, épen olyan mint mindig, ha művészek vannak együtt. Mary egész otthonosan is érezte magát, neki csak a téma volt idegen, mert egyáltalán nem értett a zenéhez.

Oszkár azonban még sohasem volt ilyen társaságban, neki különös és új volt a nagyúri, fényes ebédlőben az a bizalmas, szokimondó modor, melylyel itt az emberek egymással beszélgettek. Csodálkozva nézte Eriksennét, a kit Lahmannál egészen másnak ismert, nagyon finomnak, ábrándosnak és halkszavúnak, most hangos volt, vidám, sokat nevetett és föltünően kaczerkódott Mencsikoffal.

A legtöbbet a háziúr beszélt, erőltetetten kedélyeskedő modorban adta elő hangverseny-élményeit.

- Igen - fejezte be egyik apró történetét - a művészek gyakran merész turpiságokkal élnek, hogy a sikert biztosítsák maguknak.

- De mennyire szükséges is nem egyszer - mondta Mencsikof - magam is...

- Pardon - Eriksen szavába vágott - most jut eszembe a legjobb, a mit megértem. Egyszer Frankfurtban jártam üzleti ügyben és a milyen zenebolond vagyok, az estét persze hangversenyben töltöttem. Valami lengyel zongorista, egy híres Liszt-játékos solo-estélye volt. A mint a drágapénzen váltott helyemet elfoglaltam, egy hely húsz korona volt, csodálkozva látom, hogy a zongorán két hatalmas gyertyatartó áll. Kénytelen voltam azonban belenyugodni a dologba, már nem értem rá felvilágosítást kérni, mert megjelent a művész és játszani kezdett. Kitünően értette a dolgát, meg kell adnom. Teljesen átengedtem prózai lényemet a zene varázsának, mikor egyszerre óriási robaj ijeszt fel álmodozásomból és látom, hogy az egyik gyertyatartó a legmerészebb futam közben leesett. Az egész közönség összerezzen, több hölgy sikolt, néhány el is ájul, de az én művéstem nyugodtan játszik tovább és egy pillanatra sem hagyva abba a nehéz rapsodiát, lehajol, felemeli a gyertyatartót és a helyére állítja.

Mindenki ámulva nézi, a darab végéig síri csend és áhitatos némaság uralkodik az egész teremben, de mikor a művész befejezte játékát, olyan tapsvihar és tombolás tört ki, a melyet még életemben nem hallottam.

Magam is elragadtatva csudáltam a nagy férfiú lelkinyugalmát, a míg később egyszer valahol elmeséltem az esetet és akkor megtudtam, hogy ez egy állandó trükkje volt, a melylyel a legkényesebb közönség előtt is biztosította mindig a sikerét.

Eriksen elégedetten dőlt hátra karosszékében és programszerűen, hangosan kaczagott.

- Nekünk is ki kell találnunk valamit, ha együtt megyünk majd hangversenykörútra - mondta Lolo Mencsikofnak.

- Nekünk megvan már az, a mi feltétlenül biztosítja sikerünket.

- Nos és mi az? - kérdezte Eriksen - halljuk! Én mint férj jogosan érdeklődhetem.

- Hogy lehet ilyet még kérdezni is, hát nem elég biztosíték, a nagyságos asszony meglepően gyönyörű megjelenése.

- Ezt már igazán nem tűrném - kiabált a szőke nagy énekesnő, - hogy így udvaroljanak jelenlétemben a feleségemnek.

- Én nyugodt vagyok a Lolómat illetően - ez volt a háziúr egyik legkedvesebb, sokat hangoztatott kijelentése.

Lolo megszimogatta az ura rövid ujjú, kövér, fehér kezét. - Igazad van édes piczikém - hízelt kedvesen.

- Isten tartsa meg a nyugalma - mondta gúnyosan a szőke.

Oszkár ránézett az asszonyra, aztán az urára, aztán a szép Mencsikofra és saját tapasztalatai jutottak eszébe. Vajjon ez a kis ember csakugyan bízik a feleségében, vagy neki csupán dísz-tárgynak kell, a ki bármi áron, de biztosítsa neki, az ambíciózus kis zsidónak, hogy művészek, írók, szóval nevezetességek forduljanak meg a házában?

Nagyon furcsa volt mindez az Oszkár szemében és egyszerre az asszonynyal eltöltött tavaszi idilljét is egészen más színben látta.

A háziúr felemelte a poharát. - Engedjék meg, hogy ezt az aranyszínű rajnai bort a Mary barátnőnk egészségére üritsem.

Kocintott a leánnyal és hogy jobban megnézte őt, rajta is felejtette a szemét. Nagyon szépnek találta a sötétzöld ruhában, a mely kicsit halaványnyá tette, de annál finomabban tüntette fel a vonásait.

- Milyen gyönyörű virágai vannak - jegyezte meg aztán, mintha azokban gyönyörködött volna.

Marynak egy csomó lila-rózsaszín orchidea volt az övébe tűzve.

- Ilyet még csak kirakatban láttam, - mondta az amerikai asszony, - soha sem volt még olyan heves bámulóm, a ki ezekkel a drága virágokkal ajándékozott volna meg.

- Valid be Mary, kitől kaptad - és Lolo jelentőségteljesen nézett Oszkára.

- Magam vettem - felelte Mary egyszerűen.

- Mutasson egyet - kérte Mencsikof.

Mary kihúzott egy szálát a csokorból és átnyújtotta Mencsikofnak.

A művész egy ideig a lámpa felé emelve nézte, a mint a villany fénye átvilágított a finoman erezett szirmokon.

- Ez a legszebb virág - mondta - titokzatos, csudálatos, szelid és buja egyszerre. Olyan mintha egy szőke, hideg leány valahol az indiai templomokban, a tarka pompa között, a hol fényes szemű, sötét bőrű, ékkövekkel telerakott nők csábítják a férfiakat, vad, keleti tánczba kezdene a forró éjszakában, disztelenül, karcsún, fehéren, egy nagy, kétségbeejtő érzelmek hatása alatt.

Sápadt arcza kipirul, tiszta bőre ég, szőke haja leomlik a tánczközben és szemérmesen eltakart válláról lecsúszik szűzi ruhája.

Nem látják mindezt a rózsaszínű, halaványeres, különösre kinyílt szirmokon? Milyen üde most még és milyen hirtelenül fog elhervadni, a mint az én szőke nőmnek is hirtelen kell meghalnia a táncz után, megöli a szégyen, a mint abbahagyja és tudatára ébred meztelen vállainak, égő arcának. Szegény, szép fehér leány mereven, hidegen alszik az ezer csillagos, indiai éjben. Ezt a virágot szeretném elmuzsikálni és azt a lányt. Majd egyszer megcsinálom.

- Kegyedhez nagyon jól illenek az orchideák - tette hozzá Maryhez fordulva.

- Egy dalt írjon róla és én majd eléneklem - mondta Lolo és ajkához emelte a virágot.

- Oh kedves barátnőm, nem talál magához ez a furcsa virág, sokkal egyszerűbb, illatosabb diszt és hangulatot kíván a maga lénye.

Az asszony engedelmesen tette le az orchideát, a melyet a férje vett a kezébe, egy ideig nézte, de minthogy semmi találó sem jutott eszébe, hármát köhintett, visszaadta Marynak és a boráról kezdett mesélni, hogy hol, mikor és mennyiért vette.

Mary hosszú, fehér kezében tartotta az orchideát. Mencsikof áthajolt az asztalon és halkán mondta. - Tűzze a szép hajába.

- Sohasem tűzők virágot a hajamba - felelte Mary és elengedve az orchideát, önkénytelen mozdulattal a kontyához nyúlt.

Oszkárt boszantotta a Mencsikof bizalmaskodása, felvette a virágot és mikor a leány beleegyezőleg bólintott, a gomblyukába tűzte.

VI.

A vacsorának vége volt. Mencsikof zongorázott, eloltotta a nagy lustert és a kis sárga ernyős lámpa fényében Chopint játszott.

Mary a szomszéd szobából hallgatta. Egy magas támlájú faragott széken ült, a Lolo szalonjának sarkában. Vörös fényű, régi ampolna égett a feje fölött és titokzatosan világította meg a bútorokat.

A szoba közepén, egy emelvényen, hatalmas menyezetes nyugágy állt, nehéz szőnyeggel letakarva. Tarka selyempárnák heverték az egyik végében, melyek fölött a menyetről egy illatszerrel telt szenteltvíztartó lógott. A kagylót tartó bizanci angyal és a kemény, gótikus ágy a keleties, buja kényelmet jelképezték, a mely a legjobban izgatta a Lolo képzeletét és a melyre mindig vágyott.

Nehéz, arannyal himzett függönyök lógtak az ablakon, biborszinű bársonnyal bevont székek álltak a sarkokban és az egyik falon gyönyörű himzett gobelin takarta el a vörösselyem tapétát.

- Ebben a szobában minden régi - szokta mondani vendégeinek Eriksen.

Mary mellett a sötét, nehéz asztalon voltak az Eriksenné ibolyái és az Oszkár névjegye.

Egyik kezével a nagy, lila csokrot simogatta, és úgy hallgatta a zenét.

Oszkár a zeneszobába vezető ajtóhoz támaszkodva állt és Maryt nézte. Szőke baja egészen bronzsinű volt a vörös lámpa fényében, és vékony alakja gyönyörűen beleillett a régi, merev támlájú székbe.

Tágra nyitott szemekkel várta, a míg elérnek hozzá a hangok és élvezett, a mint csak nem zeneértő emberek tudnak muzsikát élvezni, a kikben csak érzést és hangulatot ébresztenek a melódiák és a kik kritika nélkül adják át magukat a mindennél szebb álmodozásnak.

Mary álmodott. Hosszú, fehér kezével az ibolyákat simogatta, mintha azok a virágok mesélnek el a nagy és csudálatos hangokat.

Oszkár nézte Maryt, a ki idegenszerű, zárkózott és finom volt ebben a társaságban. A míg a tőle kapott orchidea hervadt a gomblyukában, büszkén érezte, hogy egy kicsit ma este övé ez a nő, mert ő hozta ide és ő viszi majd megint el.

Mencsikof befejezte a játékot és az asszonyok körülfogták.

- Hol van az orchideás leány? - kérdezte a művész.

Mary hallotta a kérdést és felállt, Oszkár feléje közeledett, de abban a pillanatban Mencsikof is a szobába lépett.

- Szóljon ön is hozzám valami kedveset - mondta Marynek.

- Mit mondjak?

- Azt már csak nem kívánja, hogy én legyek a sugója ebben a pillanatban. Vagy nem tetszett magának? Pedig én nagyon szépen szerettem volna játszani.

- Nagyon szépen is játszott és én régen, régen nem élveztem úgy, mint ma este - mondta Mary.

- Lássá ez kedves. Szereti a zenét?

- Szeretem, de nem mindig, én annyira nem vagyok zeneértő. Nálam csak hangulat kérdése, én azt a muzsikát élvezem leginkább, a mely mellett legszebben tudok gondolkodni és mikor azt kell hinnem, hogy mégis a zene a leghatalmasabb a világon.

Mencsikof elgondolkozott. - A zene a leghatalmasabb a világon, azt hiszem, igaza van. Emlékezzék csak vissza, hogy Turgenyev is azzal fejezi be a «Tavaszi hullámok» című regényét. «Vannak érzések, melyeket csak a zene bir kifejezni» és nem ír többet.

- Igen, igen - mondta Mary - vannak érzések, a melyeket csak a zene bir kifejezni. Miért nincs is meg minden szép könyvnek a maga zenéje? Zenészek és költők együtt kellene járniok, de nem operában, meg dalban, a hol egymáshoz nyomorodik zene és vers, hanem valahogyan egészen másként. Mihelyt érzésekről van szó, a zeneköltő hatalmasabb az írónál.

- Látta a Klinger Beethoven szobrát? - kérdezte Mencsikof.

- Láttam Lipcsében. Miért kérdi?

- Mert itt lóg a képe velünk szemben a falon és szeretném tudni, milyennek találja. Én azt hiszem, egyike a zene leghatalmasabb megtestesítéseinek.

Mary közelebb lépett a képhez, a vörös világításban, egy régi rájában egészen más volt, mint a hogy ő látta eredetiben a számára külön épített hideg, kék-fehér kápolnában.

- Gyönyörű - mondta elgondolkozva - egy lépés a mindenség felé. Így, képen inkább visszatszű, mert így a bécsi polgár mezitelenül, az eredetiben azonban Beethoven, a kinek nincs ruhája. Eszembe jut, mikor szemben álltam vele egyedül. A lábainál sasok ülnek, angyalok mutatnak fel rá és a széke a mindenség. A szemét behunyja, nincs szeme, csak összeszorított ökle van és úgy ül az emberiség drámaszékében. Ha behunyom a szemem, látom a szobrot. Hallok és látom, mint a legtisztább zenét, a melyhez már fül sem kell, a mint a süket Beethoven számára is hangtalan volt. Ő csak leereszkedett hozzánk, mikor kótákba foglalta, hogy halljuk mi is. Az a szobor vágyat ébreszt bennünk megkeresni a dolgokban élő azt az abszolút valamit, a melyet régen a vallás takart. Én ne én legyek többé, engem ne egy képről ösmerjenek, hanem talán egy mozdulatban, a melyet sohasem mozdultam, egy mosolyból, a melyet sohasem mosolyogtam, de a melyben benne élek egészen.

Beethovennek nincs ruhája, nincs kora azon a szobron, lehetne húsz éves, lehetne hatvan és élhetett volna minden időben. Nem tudom...

Mary elhallgatott, mintha álomból ébredt volna. Eriksenné jött be és Oszkárhoz lépett mosolyogva.

- Mondja tovább, mondjon még valamit - kérte Mencsikof Maryt.

A régi óra kettőt ütött, aztán komolyabb hangon tizenkettőt.

- Fél egy, mennem kell már - mondta Mary.

- Elkisérem - ajánlkozott Oszkár - de Frohnauba már nem juthat ki.

- Benn alszom Berlinben a Buschék lakásán.

- Akkor rendben van.

- Mikor látom újra? - kérdezte Mencsikof.

- Ki tudja - válaszolta Mary.

Újra kint voltak az utcán és mentek együtt az állomás felé a csillagos ég alatt.

Még csak néhány napja mult, hogy Mary ugyanezen az úton lihegve, szomorúan szaladt az esőben. Néhány napja! Neki egy örökkévalóságnak tetszett, mióta Oszkárt ismerte. A szél szétfújta a köpenyegét és ő csak nehezen birt vele megküzdeni.

- Jőjjön kapaszkodjék a karomba - ajánlotta Oszkár.

Mary megállt, nevetett, összébb kapta a kabátját és aztán karonfogva mentek tovább.

- Hogy összefűjt minket a szél - mondta Oszkár.

- Összefűjt a szél, de ha olyan nagyokat lép, én nem bírok lépést tartani magával.

- Láss, láss, még nem szoktam meg így menni valakivel. Különben mindjárt meg is érkeztünk.

- Kár.

- Miért sajnálja?

- Mert nagyon jól esik a friss levegő. - Mary úgy érezte, hogy még soha életében nem volt ilyen jó kedve, dalolni szeretett volna, ugrálni, nevetni, mint egy kis leány. Az egész világ megszűnt számára, csak az az egy charlottenburgi utca maradt, meg ők ketten, karonfogva, éjfél után, az őszi szélben egyedül.

- Fáradt? - kérdezte Oszkár, mert Mary egyet sem szólt.

- Nem, nem vagyok fáradt.

És ez az egyszerű válasz úgy hangzott, mint egy diadalének. Így csak egészen kis gyerekek mondják, hogy itt a karácsony, szép, fiatal lányok, hogy tizenennyolcz éves vagyok és nagyon boldog nők, mint ő, egy egész közömbös valamit, a mi azt jelenti szeretlek. - Nem, nem vagyok fáradt - fekete kendője lecsúszott a fejéről, szőke hajával játszott a szél és így szeretett volna menni még soká az éjszakában.

Hogy tudnak a tárgyak úgy megváltozni hétfőtől péntekig, mert hétfőtől péntekig megszépült a charlottenburgi utca, az állomás, a jegypénztár és a vonat is.

Mary felugrott egy szakaszba, fiatal pár ült a sarokban, ő tapintatosan átment a szomszédfülkébe, ott is egy ifjú pár, a harmadikban szintén két szerelmes rebkent szét és Mary ijedten húzódott vissza.

Oszkár nevetett: - Ha maga nem akar zavarni, akkor Berlin körül, éjfél után, egyáltalán ne üljön vonatra.

- Nem, nem, itt van már egy üresfülke - mondta Mary és leült a sarokba.

- Ugy-e ma nagyon szép volt Lolo? - kérdezte egy idő múlva Oszkártól.

- Szép, de maga sokkal szebb volt.

- Igazán?

- Igazán, hiszen az orosz is meghódította egészen.

Mary vállat vont.

- Most úgy tesz, mintha nem törődne vele, pedig egész este egyedül az volt a célja.

- Miből gondolja?

- Láttam és hallottam. Vagy különben miért volt vele olyan bizalmas?

- Mikor?

- Mikor együtt beszélgettek.
- Hiszen mi csak zenéről és a Beethoven-szoborról beszéltünk.
- Igen, igen, de milyen modorban, maga a szívét, lelkét kitárta. Mintha...
- No mintha?
- Nem tudom, mintha nagyon akart volna tetszeni.
- Látta, mikor én régen Lipcsében, egyedül álltam az előtt a szobor előtt és végtelen nagyot éreztem, akkor tudtam, hogy ha egyszer boldog leszek, az a pillanat fog eszembe jutni. Olyan csodálatos, hogy ma épen ott lógott a képe a falon.
- Hát ma olyan boldog volt?

Mary bólintott.

- Miért? - és Oszkár Mencsikofra gondolt.

Miért? Mary felnézett rá, minden ott ragyogott a szemében, mert most szeretett először és úgy mint hétfőn egyedül, magyarázatul, mentségül, feleletül most is azt suttogta, - Oszkár!

- Mary! - Oszkár örült és csodálkozott. Megfogta a Mary kezét és simogatni kezdte, a leány szőke feje a vállához ért és megcsókolták egymást, mint már annyian előttük a Berlin felé menő kis vonaton.

VII.

December elején a nagy szerelőcsarnok utolsó fülkéjében állt a mozdony, a melyet Oszkár tervezett és rajzolt és a mely az ő próbamunkája volt.

Majdnem öt hete, mióta az alkatrészek elkészültek és a hatalmas gép szerelés alá került, Oszkárnak minden idejét és gondolatát lefoglalta. Kora reggeltől késő estig dolgozott, rendelkezett és a vasárnapot is a gyárban töltötte egyedül a rajzaival.

Az Eriksenné estélye óta egyszer sem volt kinn Frohnauban és Maryről is megfedkezett egészen.

Most végre elkészült a mozdony és csak néhány nap választotta el első útjától.

Oszkár büszkén nézte, vizsgálta a műszereket, miközben a munkások az utolsó kalapácsütéseket tették.

A gyár igazgatójától megjött az utasítás, hogy szombaton délután a stettini vonalon próbálják ki az új gépet.

Oszkár nagyon boldog volt, szerette volna valakivel közölni az örömét és azért ott a zajban, a füstben, a térdén megírta Frohnauba, hogy szombaton délután arra fog elmenni új mozdonyával.

Szombaton két órakor az egész gyárban szünetelt a munka. A mozdony be volt fűtve, Oszkár kipirult arczczal, gyöngyöző homlokkal rendelkezett, az igazgató és gyárvezetőség körül vették a gépet.

A munkások sorfalat álltak a csarnok két oldalán. Mindenki látni akarta a gép távozását, a melynek mindnyájan dolgoztak egy-egy alkatrészén és a mely így mindnyájuké volt.

A gép lassan indult meg a csarnok mélyéből. A felvigyázók előreszaladva nyitottak számára utat a kitárt kapuk felé és a mozdony prüszkölve, fujva, fűtyülve ért ki a napfényre, a gyár népe pedig hangos éljenzéssel búcsúzott tőle.

Oszkár a tüzelőtéren állt előrehajolva, figyelte az utat, vizsgálta a szerelvényt és kék vászonsapkás feje, a gyárilányok vágó pillantásaitól kísérve, eltűnt a messzeségben.

Ő nem látott és nem hallott semmit, számára az egész világ az a kis tüzelőtér és az a néhány műszer volt, a melyek előtt szigorú vizsgáját tette le. Ő alkotta a hatalmas gépet, neki is kellett először kipróbálnia, rohanva a fényes sín páron, mielőtt átadnák hivatásának, hogy vidám és szomorú embereket, jó és rossz híreket vigyen az élet egyik állomásáról a másikra.

Frohnau előtt, a nyílt pályán, meghúzódva a töltés mellett Mary várta Oszkárt. Már reggel bement volt Berlinbe, délben titokban jött vissza és azóta várt.

Gyönyörű őszi nap volt, a milyenek december elején szoktak néha lenni, mikor a későn beálló tél előtt a nap még egyszer és utoljára tisztán, melegen ragyog a kék égen.

Mary régen várt, de nem lett türelmetlen, öt hét óta megszokta már nagyon várni és hiába várni.

Az első vasárnap a hangverseny után végig várta a Berlinből jövő vonatokat mind. Szív dobogva, mindig új reménynyel leste a kupéajtók nyílását, azt hitte, el kell jönnie Oszkárnak, biztosan hitte.

Emberek érkeztek, kiszálltak, elsiettek, a vonatok már kivilágítva robogtak el Mary előtt és ő még mindig várt, hét óráig várt arra, a kiről azt hitte, hogy nem hagyhatja őt aznap egyedül.

Van-e szomorúbb a hiába való várásnál? Mikor a pillanatok is jelentőséget nyernek és mikor mégis nyugodtan nézünk szembe azzal, hogy egy-két-három óráig is elállunk egy helyben mozdulatlanul, ha csak a legparányibb reményünk van arra, hogy eljön az, a kiért minden türelem és szenvedés semmi nekünk.

Oszkár nem jött és Mary fáradtan, kifosztva, szomorúan ment haza. A következő vasárnap már nem várta az állomáson, csak rágondolt szünetlenül, mint minden más napon is egész héten át. Dolgozni nem tudott, alig, alig ment be Berlinbe és akkor sem a műterembe, legszívesebben az utcákon bolyongott, Oszkárt kereste, kereste ott is, a hol tudta nem találja és mindig azt remélte, hogy mégis feltűnik majd magas alakja az emberek között.

A harmadik vasárnap is eltelt és Mary régen tudta, hogy nincsen joga úgy várni Oszkárt, mint azt, a ki őt szereti. Kedves volt hozzá az Eriksenné estélyén, mert féltékeny volt kicsit Mencsikofra és megcsókolta, mert hangulatos, gyönyörű este volt, megcsókolta úgy, mint Lolót és bizonyosan már nagyon sok nőt.

- Mi van vajjon Oszkárral? - kérdezte ebédnél Arthur bácsi.

- Nem tudom, - mondta Helén - ilyen sokáig még nem maradt el soha.

Akkor már aggódott Mary és bizonyosra vette, hogy valami baja történt, nagyon sápadt lett és a gyárban szeretett volna utána kérdezősködni. Aztán megjött a kártya és vele a vigasz. Él, egészséges! Csak azért nem jött, mert sok dolga volt és Mary szombaton várta, várta a töltés mellett, hogy legalább arra menni lássa.

Két bükkfa állt az út mellett, rajtuk volt még a sok száraz levél és úgy nyujtogatták egymás felé sárgán zizegő ágaikat. Fáradt színű fűvön állt Mary, barna, száraz, szúrós virágok között. Letépett egyet, azt hitte le fog hullani, de a virág megtartotta bársonyos, párnás fejét.

- Ezek a nyár múmiái, - gondolta - ezekből minden lehullott már, a mi meg tudott halni. Így maradnak most a hó alatt tavaszig, akkor mégegyszer megnézik a napot, aztán meghalnak, eltűnnek egészen.

Soká nézte a szúrós virágokat, magát hasonlította össze velük és szedett belőlük egy csokorral. Tele volt már a keze barna virágokkal, a mikor egy füttyöt hallott és felkapta a fejét. A szíve nagyot dobant, a napon, a fényes síneken a lokomotiv közeledett. Jön! Tágra nyitotta a szemeit és akkor már el is robogott mellette a hatalmas gép. Csak egy kék alakot látott, egy kis gépészsapkát, de Oszkár volt mégis és a kék sapka az ő szőke fejét fedte. Aztán újra várt. Várta, a míg visszatér. - Az egész nem lehet több, mint egy félóra - gondolta és nekidőlve egy fának, a távolba nézett. Zsebkendőjét a kezébe fogta, integetni akart, ha feléje fordulna az Oszkár kéksapkás feje.

Lemenőben volt már a nap, a levegő fehér köddel kezdett megtelni, mikor végre feltűnt a mozdony. Gyorsan jött, egész közel ért Maryhez. Oszkárnak nem volt már szüksége a nagy vigyázatra, minden rendben ment és ő a vaskorlátnak dőlve a vidéket nézte.

- Talán engem keres - gondolta Mary.

- Itt vagyok, itt vagyok, várlak, - nevetett a boldogságtól és fehér zsebkendőjével integetett. Oszkár meglátta, lekapta a sapkáját, visszaintett, aztán eltűnt a messzeségben.

Mary elindult hazafelé, nagy kerülővel az erdő szélén. Egészen este lett, néma őszi este, Mary lassan ment a barna fatörzsek mellett, egy jött a másik után és a hold hidegen nézett le rájuk, mint egy tejüveges éjjelilámpa. Az egész egy szép, mélabús könyv volt, minden barna, kopasz törzs egy-egy barna sor, egy-egy barna, holdfényes, ezüstös sor.

Kis köpcös kökénybokor állt az út mellett, Mary megsimogatta az ágait, a kesztyűjén át is érezte a tövisek szúrását és a könnyű fájdalom nyomában nagy nyugalanság szorította össze a torkát, iszonyú várakozásteljes melegség.

A barna száraz virágokból szedett csokrára nézett. Nem, nem, ő nem volt még a tavasz múmiája! Fehér lehellete eltűnt az őszben és ő nekiszaladt a hervadásnak.

VIII.

Másnap kint ebédelt Oszkár Buschéknál, de Mary egy pillanatig sem lehetett egyedül vele. Arthur bácsi teljesen lefoglalta. Töviről-hegyire el kellett mesélnie mozdonyának egész történetét.

Délután uzsonna volt Bettina néninél és egy csapat vendég már három órakor megérkezett. Korán jöttek és rendesen vacsorára is ott maradtak mindnyájan, mert elvégre nagyon nagy utat kellett megtenniük, a míg kiértek.

A lányok asztalt terítettek az üveges tornáczon és Oszkár nézte őket. Mary lassan, finoman mozgott a könnyű rozsdarózsaszín ruhájában, Helén világoskék szövetbe préselve, lihegett, szaladgált, a haja leesett, az arcza vörös lett és fényes.

- Olyan vagy, mint egy molett gazella - mondta neki tréfálkozva Oszkár.

- Mindjárt leöntlek - és Helén magasra emelte a vizeskorsót. - Hát Mary milyen? - kérdezte aztán.

- Mary, Mary mindenesetre egészen más, mint te, két fejjel magasabb és tíz kilóval könnyebb.

- Ne engem sértegetsz, a hasonlatot halljuk.

- Mencesikofnak igaza van, ő olyan...

- Helén! - szólt ki Bettina a nappaliból.

Helén beszaladt. Mary megállt egy csészével a kezében és Oszkárra nézett.

- Mint egy rózsaszínű orchidea - mondta Oszkár halkan, Mary a nagynénje vendégei között csábítóan szép volt.

Helén visszajött. - Nos, Mary, olyan? Különbözik ki az a Mencesikof?

- Te még azt sem tudod, Mary nem mesélt a hódításáról? - kérdezte Oszkár.

- Nem. Mary, most igazán haragszom.

- Majd este elmondom, - mondta Mary. - Most hívd őket uzsonnázni.

A nyolczvanhárom éves Baumanné ült a háziasszony mellé az asztalfőre. Tíz élő gyermeke volt. A legfiatalabb leánya, Anna, ült mellette és vigyázott rá, az is megvolt már negyven éves.

A Mary szomszédja, Jörgenné is az ő leánya volt, nagy erős nő, feszes ruhában, czvikkerrel az orrán. Hat felnőtt gyermeknek volt az anyja és sokat beszélt az ifjúság neveléséről.

A Bettina néni szomszédasszonya Frau Professor Röderich egyetemi tanárné, harisnyát kötött a fia számára és a kötőtűk néha nekiütődtek arany-gummi öve szeccszíós női fejjel díszített csatjához. Az ő fia is nagy lehetett már, legalább a harisnya arra vallott.

Sokan voltak még ilyen asszonyok, egyik rosszabbul öltözve és fűzve, mint a másik. Mindnyájan három-négy csészével ittak a híg, takarékos német kávéból és két nagy tál czukorral bevont édes sütemény fogyott el.

Egy nyugalmazott gimnáziumi tanár, Oszkár és a háziúr képviselték a férfiakat, ki-ki a maga módja szerint.

A társaság központja az az őszhajú, vastagujjú, kövér, köszvényes kezű öreg nő volt, a ki a háziasszony balján ült. Frau Petersennek szólították nagy tisztelettel az asszonyok.

Ő Maryt is érdekelte, okos, fiatalos fényű, kék szeme átvilágított a szemüvegén. Hatvan éves lehetett, húsz éve volt már özvegy. Majdnem állandóan utazott, most Ausztráliába készült. Mindig egyedül ment. - Nekem senkim sincs a világon, mindegy hol, mikor és hogyan ér utól a vég - szokta mondogatni. A családjáról és viszonyairól keveset beszélt, csak az utazásairól szeretett mesélni.

Az asztalnál nem igen jutott szóhoz. Ott kiki a saját szomszédjával vitatta meg a gyermeknevelésre, lakás- és fűtésviszonyokra vonatkozó fontos kérdéseket, de későbbben a kis fogadószobában körülülték az asszonyok az alacsony, kényelmetlen, kék bársony székeken, hogy mindenik kérdezzen valamit.

Szinte megható volt látni a sok vöröskezű, dolgos asszonyt, a mint műveltségüket igyekeztek kiegészíteni. A magyar származású Bettina néni finoman és fölényesen mosolygott. Mary egy ablakmélyedésben állt, a férfiak a szomszéd szobában beszélgettek.

- Frau Petersen, beszéljen nekünk a theosophiáról - kérte Jörgenné. - Most újra olvastam róla, szeretném, ha megmagyarázná.

Az öregasszony pedig magyarázni kezdett, nyugodtan és világosan, mint egy lexikon, melegen és szeretettel, mint egy nagymama. Széles, kövér arczában világított a kék szeme, két keze a zizegő selyem ölében nyugodott.

- Frau Petersen, meséljen az ázsiai halottégetésről, multkor Wolféknál olyan érdekes volt - mondta egy másik asszony.

- És múmiákról, meg Egyiptomról - kérte Baumann Anna.

- Frau Petersen, melyik népet és országot szerette a legjobban? - kérdezte Helén.

- Közép-Olaszországot és Párist.

- Miért?

- Mert Közép-Olaszországban a legvidámabbak és Párisban lehet leginkább megismerni az embereket.

- És milyen gyönyörűek, finomak ott az asszonyok - szólt közbe Bettina néni.

- De könnyelműek - jegyezte meg Frau Professor Röderich, aztán közelebb emelte kötését a lámpához, mert elérkezett a sarokapasztás kényes részéhez.

- Nem könnyelműbbek, mint másutt, - mondta az öreg Petersenné - csak talán más módon azok, ha azok. Az irodalomban látszanak a legjobban a különböző árnyalatok. A német házasságtörő regények hősnői, mindmegannyi szentimentális mártír követik el a bűnt, a francia regényekben szeretetreméltón, bájosan, kicsit mindig szatirikus világításban vétkeznek. Csalni azonban egyformán csal ez is, meg az is, még a nagyon tragikus orosz Karenin Anna is.

- Milyen boldog ön, hogy annyi mindent látott és hallott - mondta Jörgenné. - Én egész életemben csak a férjemért és gyermekeimért dolgoztam, olvasni is alig értem rá.

Frau Petersen egy pillanatig az ölébe nézett, aztán felemelte a fejét és talán a szeme is könnyes volt.

- Boldog én? És ezt maga mondja, édes lányom, a kinek férje és szép gyermekei vannak? Nekem mondja, a ki az uramat, két felnőtt fiamat és a tizenennyolcz éves lányomat temettem el? A legnagyobb kincs egy asszony számára, a mit a sors adhat neki, a férje és gyermekei, a fiai, a lányai és a kis unokái. Ha nekem csak egyetlen egy kis unokám volna! Dolgozzék csak a férjéért és gyermekeiért, csendesén, elvonulva és legyen meggyőződve, hogy nagy boldogság jutott magának osztályrészüil.

- De, Frau Petersen, hogy mondhat ilyet? Hiszen ön küzd a leglelkesebben a női emancipációért. - Baumann Anna mondta ezt, nagyon önérzetesen.

- Igen, az elhagyatott, csalódott, egyedülálló nők számára. Azoknak követelni kell a jogokat, hogy vigaszt találjanak a munkában és a társadalmi érvényesülésükben, úgy mint a férfiak. De a boldog asszonyoknak nincs is szükségük azokra a jogokra. Hallott-e már valaki nőt, a ki a kis gyermekét hordta a szíve alatt, választói jogra vágyani? Látott-e már valaki szerelmes leányt dolgozni, küzdeni, kívánni? Nem! soha senki sem látott. A női emancipáció nem más, mint egy nagy, nagy elégedetlenség. Mi más fából vagyunk faragva, mint a férfiak, lehetünk épen olyan eszesek és tehetségesek, de gyengébbek, sokkal gyengébbek. Nekik mindig első a munkájuk, nekünk a szerelmünk. Minket az anyaság puhává, álmodozóvá tesz, bennük a tudat, hogy apák lesznek, újabb tetterőt és ambíciót ébreszt. A női emancipáció egy nagy elégedetlenség, azoknak az elégedetlensége, a kiknek számára nincs nagy szerelem, család és rózsaszínű bőrű, kicsi gyerek. Istenem, hiszen még a legerősebb asszony is beteg egyszer minden hónapban, a mikor érzékeny, mikor gyengédségre és kényeztetésre vágyik. Ha lányom lenne, úgy nevelném, hogy egyedül is megállhassa helyét az életben, hogy mindig találjon meglepedést a munkájában, de ha szeretne és boldog tudna lenni, ha anya akarna lenni, ha kis unokát akarna adni nekem, ha... Istenem, ha nekem csak egy kis unokám volna. Van-e nagyobb, csodálatosabb egy olyan kis jószágnál? Hiszen a nagy életismerő renaissance festők is egy gyermekfejből tudták kifejezni a világot megváltó szeretetnek és szenvedésnek minden mélységét.

Az asszonyok nem feleltek, a szobában csend volt, csak a Frau Professor Röderich kötöttűi verődtek önérzetesebben és gyorsabban egymáshoz.

Kint esett az eső, a kertkapuig vezető kövezett úton nagyot koppantak a nehéz cseppek. Mary az esőt nézte, némely csepp ernyedten, fáradtan folyt szét a fényes úton, egy-egy azonban kis tornyocskában csapott vissza, a melyen ragyogva világított át egy pillanatra az utcalámpa fénye, aztán eltűnt az ellenállás kicsi tornyocskája és a makacs csepp is belefolyt a többibe az elmúlás nedves kövezetén. Kis csepp, nagy csepp, fáradt csepp, bátor csepp, egyik úgy, mint a másik. Elmúltak mind, de a tornyocskákon mégis átvilágított a lámpa ragyogó fénye, mégis aranyos volt egy pillanatra a decemberi esőcsepp, a mely a végtelen, szürke égből hullott.

- Játsszék nekünk valamit - mondta a háziasszony Frau Petersennek.

Az öregasszony a zongorához ült. - Mit játszszam?

- Mendelsohnt nekem - kérte Helén.

Oszkár bejött és búcsúzott. Mary kiosont a szobából és nagy esőköpönyegben az ablak alatt várta őt.

Benn játszani kezdte az öreg asszony vastag köszvényes ujjával az édes-bús melódiát, német zenét, a német asszonyoknak.

Mary hátra hajtotta a fejét és az eső az arcába esett, úgy mint gyermekkorában régen. A nagy Starnbergi-tóra gondolt, meg hosszú kószalásaira egyedül, mikor néha hangosan kellett verseket mondania és aztán lerohanni a hegyoldalon. Milyen messze, messze volt mindez már!...

- Elkísérem az állomásig - mondta, mikor meghallotta az Oszkár sárczipőinek lötytyenését a nedves lépcsőn.

- Ebben az időben?

- Az idő mindig olyan, a milyen a hangulatunk. Nekem ma szép.

- Hiszem, hogy gyönyörűnek találja, a mint látom, még a fekete selyemcipőit is feláldozza.

- Nem akarja, hogy menjek?
- Sőt boldoggá tesz.
- Akkor mit törődik a cipőimmal, mikor a feje felett Mendelsohnt játszanak és én boldoggá teszem.
- Kérem ne gunyolódjék. Sajnálom, hogy nem ajánlhatom fel a sárczipőimet, de túlságosan nagyok.
- Köszönöm, úgysem fogadnám el, maga tudom sajnálná a lakkczipőit. Most azonban induljunk. Nem gondolja? Másként lekésik a vonatról.
- Gyerünk hát. Nem fázik meg? A lába teljesen át fog ázni.
- Nem, nem fázom meg.

A kertkapu bezárult mögöttük és ők kinn voltak az elhagyatott frohnaui utcán.

Oszkár beszélt, megköszönte, hogy Mary várta őt tegnap, örült, hogy akkor nem volt ilyen rút idő. Elmondta milyen gyönyörű volt a ragyogó napfényben a rohanó mozdonyon és milyen pompás volt hazatérni a jól sikerült, kipróbált géppel. Ezeket mondta, de semmi olyat, a mit Mary várt.

Oszkár még zavarban sem volt, ő tisztán hangulatnak tekintette azt, a mi az Eriksenné estélye után a berlini vonaton történt Egy meleg emlékek, egy érzésnek, a mely egyszer jön, aztán eltűnik örökre.

Mary okos volt, jó és nagyon szép, Marytól szeszély volt csupán, a melyért nem akarta bántani, még emlékeztetni sem arra, hogy egyszer magához ölelte gyönyörű fejét.

Pedig olyan szomorú idő volt, a mely mindig közelebb űzi egymáshoz az embereket és ha egy más lány megy Oszkár mellett, egy olyan lány, a kit kevésbé tisztel, de sokkal jobban szeret, azt a lányt bizonyosan újra megcsókolja egyedül az esőben, az estében.

Mary szótlanul ment mellette, a nedves kavics csikorgott a lába alatt és vékony cipője egészen átázott.

Kiértek a villák közül, az állomás már közel volt, egy kis erdő, néhány üres telek, aztán vége.

- Mikor jön ki újra? - kérdezte Mary.
- Nemsokára, azaz hogy... Nem szóltam, hogy elkerüljem a búcsúzkodást és csak utólag akartam megírni, de magának bevallhatom. Holnap este hazautazom Budapestre.
- És nem jön vissza többé?
- De igen, márczius végén, most jön karácsony, februárban van a hugom esküvője, addig szabadságot kaptam a gyártól. Itt különben is befejeztem a dolgomat, most már otthon kell állás után nézmem. Ha sikerül munkát kapnom, akkor már csak csomagolni és búcsúzni jövök vissza.

Mary megállt, nem bírta, nem akarta elhinni azt, a mit most hallott. Megfogta az Oszkár kezét, átfogta szorosán a két kezével és minden könyörgéssel a hangjában mondta: - Ne menjen el, ne menjen el, Oszkár!

- Mennem kell - mondá Oszkár és csodálkozott.

Mary beletemette az arcát a kezeibe és sírt. Este, sötétben egyedül volt azzal, a kit olyan nagyon szeretett, nem tudott ő most magán uralkodni.

- Mary, mi baja?

- Semmi, semmi, már igazán semmi - felemelte a fejét, rámosolygott Oszkára, az útszéli lámpa az arczába világított épen, meg egyszer megnézte őt Mary. Annyi kemény életerő volt a vonásában, olyan tiszta kilátás a hideg kék szemében.

És ő szerette, úgy mint egy váratlan ajándékot, mint a kis gyermekek a karácsonyt.

- Isten vele. Most már mennem kell haza - mondta és odanyujtotta búcsúzóul mind a két kezét.

Oszkár megcsókolta, előbb az egyiket, aztán a másikat és míg a Mary esőtől, könnytől nedves, hideg keze belesimult a kezébe, érezte ő is, hogy nehezebb az elválás ettől a leánytól, mint gondolta.

- Viszontlátásra Mary.

- Viszontlátásra.

Egy lélek sem járt az úton, a fenyők mélyen, szomorúan zúgtak.

Mary mosolygott és Oszkár magához ölelte és megcsókolta búcsúzóul.

Mary mikor hazaért, azt izente, hogy a feje fáj és nem ment le a vacsorához.

Behunyt szemmel feküdt a szobájában a pamlagon. Kinn szél kerekedett, a kopasz törzsű fenyők a ház körül haragosan hajlongtak, mintha csak az esővel harcolnának, mert nem esik zsinóregyeniesen, hosszú, merev törzseikkel egyirányuan, hanem összevissza, szeszélyesen, a mint a deczemberi vihar parancsolja.

Mary nem hallotta a szelet és nem törődött az esővel, ő csak egyet tudott, a mit makacs, kegyetlen kitartással ismételtetett folyton magának, azt, hogy Oszkár elmegy. Eszébe jutott, a mit Eriksenné mondott:

- Megölelt, megcsókolt, nagyon boldog voltam és másnap elutazott!

Elutazik, messze megy és Mary talán soha, de soha sem fogja őt újra látni.

IX.

Gyönyörű vasárnap délelőtt volt, harangzúgással, napfénnel teli márcziusi nap. Az Unter den Linden vén fáinak már rügyezni kezdő ágai kéjesen nyújtózkodtak az enyhe levegőben és a sok szürke ház csudálkozva bámulta meg a tavaszt. Hogy is férközhetett be ebbe a nagy, füstös Berlinbe annyi fény, annyi fiatal ragyogás?

Az Unter den Linden tele volt emberrel, világos ruhás asszonyok sétáltak, ünnepélyesen mosolygó arccal új kalapjaik alatt. Virágárusok kínálták az ibolyát és piros, lila, zöld luft-balonokkal voltak felékesítve a gyermek-kocsik. Gondos családapák karjukon vezették feleségeiket, kiknek szeme aggódva követte az előttük kézenfogva haladó, ünneplőruhás, angyali gyermekek minden mozdulatát. Az ilyen jó kis polgár mamák számára nincs sem tavasz, sem vasárnap, sem ünnep, csak szent, nagy aggódás örökösen, a melyet még a márcziusi pajkos napfény sem mer kigúnyolni, ha még olyan ferdére csúszott is szőke fejükön a díszkalap.

A Tiergarten felé igyekeztek a kis családok, a melynek már zöldelni kezdő fáit, mint egy sejtelmes, üde fátyol, hivogatólag integettek az embereknek.

Tavasz volt! A napfény megcsókolta a Mary arcát is és meleg, aranyos ujjával akarta elsimítani róla a bánatot. Mary a műteremből jött és búcsúlátogatásokat akart tenni, mert levelet kapott az apjától, hogy menjen már haza,

Mary nem bánta, szívesen ment, neki csak nem volt ereje az elhatározásra, pedig a tavasz felébresztette benne a vágyakozást az otthoni rügyezni kezdő, nagy fák és a kis szobája után, a melynek ablakából olyan messze lehetett ellátni a csillogó tavn. Mary nem volt kétségbeesve, nem sírt soha, a hosszú téli hónapokban sokat dolgozott, ő csak tele volt lemondással, mint a ki mögött messze elmaradt az ifjúság. Az Oszkárral együtt töltött idő fájó érzést hagyott a lelkében, visszahozhatatlan, örökre elmúlt szép óráknak emlékét.

Mary lassan ment a széles úton, a mosolygó embertömegben, a reményekkel, sejtellemmel teli márcziusi hangulatban és ugyanakkor az Unter den Linden másik végén Oszkár indult el, hogy aztán valahol a közepe táján bizonyosan találkozniok kelljen, mert úgy rendezte el a szeszélyes sors ezen a márcziusi napon.

Oszkár csak néhány napja jött vissza Berlinbe és most szeretett volna kirándulni, valamerre tavaszt nézni, de először életében nem volt kedve egyedül menni.

Határozatlanul ballagott a napfényben, meg-megállt a kirakatok előtt, a melyek díszesek voltak az új, tavaszi árúktól. Egy virágkereskedés elé ért és soká elnézte az ibolyákat, a szegfűket, a hosszú tölcserű zöldes lilomokat és az első halavány rózsaszín pünkösdi rózsákat.

Egy budapesti, épen ilyen, virágos üzlet jutott eszébe és vele együtt az a kékruhás lány, a kivel ott találkozott. Ismerte őt már régen, de évek óta nem látta, tudta, hogy tanítónő lett azóta, és akkor előtte állt a huszonhárom éves szigorával, sötét fátyolos kalappal barna fején, könyvekkel a hóna alatt, a mint fehér szegfűket vásárolt.

Nagyon kedves volt, épen olyan, mint egy, a nők jogaiért síkra szállni készülő, kis amazon. Köszönés közben egy pillanatig ránézett Oszkára, a kinek most a virágok láttára eszébe jutottak sötét szemei. Úgy, a mint az ember télen hirtelen a frissen kaszált rét illatát érzi, a melyen nyáron járt, úgy, a mint váratlanul lepi meg egy elmúlt hangulat mosolygó emléke, vagy fülébe csendül egy régen hallott, kedves melódia. Úgy jutott eszébe, mint a legszebb emlékeink, a melyek gyakran térnek vissza hivatlanul.

Oszkárnak jól esett a sok virágot nézni és arra a havas délelőttre gondolni, a mikor annak a lánynak a láttára, a téli nap a maga sivárságával úgy feltépte lelkében a tavasz utáni vágyakozást, hogy azóta önkénytelenül mindig újra egy bátor, kis szövetséges kezét keresett, a mely a napfénybe vezesse, talán épen azt a szürke keztyűs kezét, a mely akkor januárban a tíz szál fehér szegfű után nyúlt.

Az bizonyos, hogy most először életében nem volt semmi kedve egyedül indulni el a sétájára, ma először szeretett volna nagyon, de nagyon kézenfogva menni valakivel és sok, sok virágot venni annak a valakinek.

- Oszkár - szólalt meg akkor egy női hang mögötte.

Oszkár megfordult és szemben állt Maryval, mert úgy akarta ez a szeszélyes márcziusi nap.

- Jó napot Mary. Hát még itt van? Azt hittem régen haza utazott.

- Holnapután megyek. Maga mikor jött meg?

- A múlt héten. Várjon! - és Oszkár bement az üzletbe. Úgy örült, hogy van már a kinek virágot válasszon, aztán egyszerre igen, igen jó kedve lett és derűs hangon tíz szál fehér szegfűt kért a kisasszonytól.

Tíz szál üde, fehér, illatos szegfűt nyújtott át Marynek diadalmasan, mintha ez lett volna a legnagyobb szerűbb gondolat, a mely ennek a ragyogó napnak a melegében termett.

- Na, most hova megyünk? - kérdezte aztán.

- Hogy érti azt, hogy hova menjünk? Én látogatóba megyek egy barátnőmhöz és nagyon örülök, ha elkísér.

- Ugyan egy ilyen szép napon. Jöjjön inkább velem ki Halenseebe. - Olyan kedves hangon kérte, hogy Marynek mennie kellett.

- Jó, nem bánom - mondta Mary - de délután öt órára visszajövünk, mert akkor találkozám van Helénnel a műterem előtt.

- Esküszöm, hogy öt órára ott lesz. Nem is hiszi mennyire örülök, hogy találkoztunk. Siessünk, jön már az autóbuszunk.

Oszkár szaladni kezdett a megálló felé, víg volt, mint egy gimnázista, olyan víg, hogy még a kalauz is megvárta a kedvéért Maryt, a ki aztán maga sem tudta hogy, egyszerre csak fennült a pöfögő, sárga szörnyetegen és a mi még tíz perczzel előbb lehetetlennek tűnt volna fel, Halensee felé ment Oszkárral, egy csokor fehér virággal a kezében.

A következő állomáson a koci teljesen megtelt vasárnapi közönséggel, de mintha ünnepnapokon megnőne a közlekedési eszközök befogadóképessége, a kalauz atyai hangon biztatta az utasokat. - Tessék beljebb menni a koci még üres.

- Nézné meg az én zsebemet, ha üreset akar látni - mondja egy úr - bár az lenne úgy tele mint ez a jármű.

- Na hallja - kedélyeskedik a szomszédja - maga a fél Berlint zsebre szeretné vágni.

Erre mindenki nevet, Oszkár is nevet és az általános jókedv ráragad Maryre is, lassan magához tér és örülni kezd a kirándulásnak. Elfelejté azt, a mi őszkor volt, elfelejté a hosszú, hosszú telet, a mely egyetlen egy levelet sem hozott számára attól, a kit szeretett, csak azt tudja, a mi ma van. Holnap talán ismét vége mindennek, holnap talán újra kezdheti a lemondást, de most Oszkár viszi őt el a tavaszba, messze viszi és ma estig az övé lesz egészen.

A tóparti vendéglő erkélyén ebédeltek a napfényben. Elhagyatott, csendes volt körülöttük minden, csak délután volt látogatott Halensee és este zsúfolt a vendéglő, mikor a kivilágított tó partján felvágottat lehetett enni és néhány elfogyasztott pohár sör fejében élvezni a tűzijátékot. Egy ebédet fizetni a napfényért, azt igen soknak találja minden berlini zseb, különösen mikor a fák alatt olyan jól el lehet költeni a hazulról hozott elemózsiát, baráti és családi körben. Csak egy német ember tudja igazán felfogni a vízhatlan galléros, szegesczipős, rucksackos vasárnap délután költészetét.

Igazában azonban ez a vasárnap a Maryé volt, övé volt a napnak minden apró sugara, a tó csillogása és a tavasz egész pompája.

Egy fehér asztalnál egyedül ült Oszkárral és ez az együttlét otthonos melegséggel töltötte el őt. Fehér kezére hajtotta a fejét és az ujjai belevesztek a sötét bőrkalapja alatt szőkén ragyogó hajába.

- Na, most mesélje el nekem, hogy volt Pesten - mondta az ebéd közben Oszkárnak.
- Mire kíváncsi?
- Elsősorban arra, hogy milyen eredménnyel járt a jövőjét illetően.
- Minden jól sikerült, azt hiszem. Egy nagy vállalatnál kaptam állást.
- Mikor megy végleg el?
- Nem tudom még bizonyosan, de nemsokára, május elsején el kell foglalom az új állásomat.
- Örül?
- Nagyon örülök.
- Nem sajnálja az öreg Berlint egy cseppet sem?
- Nem, mert az, hogy elmegyek, az egy lépéssel ismét közelebb visz a célomhoz. Különben is megvan az a tehetségem, hogy könnyen tudok elszakadni egy helytől és környezettől és fáradtság nélkül hozzászokni más helyhez és más környezethez.
- Én azt nem értem, nekem minden elválás fájdalmas, még a szoba is, a melyben laktam és minden bútor, a melyet használtam az enyém lesz egészen.
- Igen, mert átadja magát erősen a benyomásainak és mindig rabja a hangulatainak. Pedig lássa Mary, az embernek nem szabadna olyan bőkezűen bánni a ragaszkodásaival és az érzéseit meg kell őriznie a saját nagy boldogsága számára.
- Maga olyan feltétlenül hisz abban az eljövendő boldogságban? - Kérdezte Mary és gúnyosan előretolta kicsit az alsóajkát.
- Igen, feltétlenül hiszek benne, mert szükségem van erre a hitemre, ez ad erőt a munkához. Már egész kis fiú koromban mindig kerestem valakit, a kihez a gondolataimat fűzzem és apró gimnázista szerelmeim taníttatták meg velem a számtant vagy latint. Később, ó még alig voltam tizenhat éves, ez már nem elégített ki, nyitott szemmel akartam az életet járni, tudni akartam minden mélységét és akkor át kellett látnom ezeknek az érzéseknek mulandó és kicsit nevetséges voltát. Semmim sem maradt, nyugtalan, méltázó, türelmetlen fiú lettem, untam a gyermekségemet és csak nehezen tudtam tanulni. Ezerszer kellett elmondanom magamnak, hogy nem szabad megbuknom, még az egyetemen is és így tettem le a vizsgáimat. Aztán kikerültem az életbe, a saját munkámra voltam utalva, attól függött a megélhetésem és akkor megváltoztam egészen. Mert minél több piszokkal találkoztam, minél inkább elfogott az undor az alacsony, mulandó érzések láttára, annál inkább nőtt bennem a hit, hogy a sors valami szebbet tartogat számomra. A szerelem csak nem merülhet ki az árúházi lányokkal

töltött estékben, és nem ölheti meg vágyakozásunkat a flirt, a mely rövid időre egy-egy asszonyhoz, vagy leányhoz fűz. Nem az erkölcsösségem lázadt fel mindezek ellen, higgye el, hanem az egyszerű, természetes emberi érzésem. Tudom, hogy egyszer találkozom majd valakivel, a ki be fogja tölteni a gondolataimat és a kivel gyönyörű lesz a munka és a küzdelem.

Nem nézett Maryre, halkan, kicsit elfogódva mondta el mindezt, mint az olyan ember, a ki magáról nagyon ritkán beszél és egyébként is keveset, de azért már magában kiformálta és kicsiszolta gondolatait és nézeteit.

- Mondja még soha sem szeretett senkit? - kérdezte Mary.

- Ó igen, tetszett nekem ez is, meg az is, de mindig elűzött az élet és mert utólag nem sajnáltam, abból láttam, hogy egyik sem volt az igazi. Az igaznak úgy kell jönnie, mint a sorsnak magának, hogy ne lehessen másként tenni, mint magamévá tenni őt örökre. Akkor nem lehet majd sem okoskodni, sem magyarázni, ott nem lehet helye meggondolásnak, az fátumszerűen fog jönni és magával visz ellenállhatatlanul. - Oszkár elhallgatott, a csillogó vizet nézte és az apró hullámok játékát.

- Mire gondol most? - kérdezte egy idő múlva Mary.

- Arra, hogy milyen jó, hogy mi ma találkoztunk, szép megint együtt lenni, szeretek magával beszélgetni. Magával tudok is. Nem is hiszi milyen sok, sok gyengédség árad a lényéből.

- És mégis ma talán utoljára látjuk egymást az életben.

- Ne beszéljen olyan csúnyákat kérem.

Oszkár kinyújtotta a kezét az asztalon át és Mary beletette a magáét, az Oszkár széles ökle összecsucskódott és csak a Mary leghosszabb ujjának körme látszott ki akkor.

- Milyen jó is lehet boldognak lenni - mondta Mary eltűnődve, a fejét kicsit félrehajtotta és behunyta a szemét.

- Miért is nem az? férjhez kellett volna mennie Mary, higgye el. Miért is nem tette? ne haragudjék, ha kérdezem.

- Nem haragszom, most már úgyis késő, eddig nem mentem, mert nem szerettem senkit. No meg nem is igen kértek meg.

- Nem kérték meg, mert nem akarta, hogy megkérjék, az egy kicsit a nőtől is függ és én magának még azt sem hiszem el, hogy így is nem kérték meg sokan.

- Egyszer igen, egy régi jó barátom. Hat éve. Azt mondta újra eljön, sok év múlva megint eljön értem, ha addig nem megyek férjhez máshoz. Most nálunk járt, a papa írta, és ha haza megyek, meglátogat ismét.

- És most hozzá megy feleségül?

- Nem, azt hiszem nem, azaz, hogy bizonyosan tudom, nem. - És lassan kihúzta a kezét az Oszkár kezéből.

Sétára indultak ebéd után, először a villák között mentek a szép, széles úton, aztán neki vágtek az erdőnek.

- Itt nem is érzi az ember a tavaszt - mondta Mary - nem szeretem a fenyőfákat, örökké egyformák, ősszel kicsit kopottabban, tavasszal üdőbbben zöldek, de szúrósak és ridegek mindig.

- Ezek a német fenyők nem is fenyők Mary, de egy igazi, nagy fenyőerdő talán nekem épen a legszebb.

- Én azt sem szeretem, mindig egy hidegen csipkézett, gótikus templom jut az eszembe, ha azok alatt a sejtelmesen, fájdalmasan susogó, nehéz fák alatt járok. Egy orgonazúgással telt, mindig félhomályos, szürke falú templom. Én csak a napos templomokat és a gyöpös, lombos erdőt szeretem, a melybe bejuthat a napfény és a tavasz is.

- Parancsoljon egy kis darab igazi tavaszt - mondta Oszkár és az út melletti bokorról letört egy sárga csokros somvirággal rakott ágat.

- Köszönöm, milyen kedves, ennek majdnem legjobban tud örülni az ember, mert az első bokor, a melyik nyílik. Nem olyan, nézze, mintha csak rásütött volna a nap a kopasz ágakra és aztán minden napfoltnak ott maradt az aranyos nyoma?

- Mégis csak mindennél szebb a tavasz.

- Magának talán Oszkár, a ki előtt nyitva még az élet, az én hangulatom inkább az ős hangulata már. Régen én is a tavaszt szerettem, akkor nekem is az volt a legszebb nap, a melyen gyáván, félénken kinyílt az első somvirág, a mikor még nagyot vártam a rózsaszínen virágzó mandula fák alatt, nagyot, mindig nagyobbat egész addig, míg az utolsó almafa virágai is lehullottak. Most már az őszt szeretem, a haldokló erdőt, a zölde-sárgavörös leveleket, a melyekre rá van festve az egész természetnek minden bűbája, minden tragikuma, minden bölcsesége. Az őszi kikerics az én virágom, finom alakjával, melankolikus bájjal telt színeivel, úgy kifejezi mind azt a vágyakozást, a tiszta, a légies, az elmulás után, a melyet csak a nyár minden szenvedélyét átélt, letarolt mező érezhet. Az a mező, azokkal a szomorú, finom virágokkal az enyém egészen.

- Mary miért olyan levert ma? mindezt olyan szomorúan mondta és úgy remeg a szája széle, mintha sírni akarna.

- Nem, igazán nem vagyok sem szomorú, sem levert, nagyon, nagyon jól érzem magamat.

- Ne mondja azt, nekem úgy fáj, mikor annyi lemondással mosolyog. Maga okos, kedves, jó és nagyon szép. Miért nem örül a tavasznak?

- Mert mi ezen a napfoltos erdei úton, mindig csak az elválás órája felé megyünk és én mondtam már magának, hogy nekem fájnak az elválások.

Oszkár ránézett Maryre, a ki a fehér, már kicsit hervadó szegfűbe temette az arcát. Oszkár nem tudta, hogy mennyire szereti őt Mary, de azt látta, hogy nagyon szomorú. Megfogta a kezét, megsimogatta, megcsókolta, aztán lehajolt hozzá, benézett a kalapja alá és úgy mondta - higgye el Mary, nekem is ebben az egész nagy Berlinben csak magától fáj a búcsú.

- Ó istenem maga még nagyon fiatal és olyan könnyen felejt.

- De miért felejtsem el, nem maradhatunk mi jó barátok Mary?

Barátság, nagy, szép és ritka dolog, Castor és Pollux jut eszünkbe, a Schiller Bürgschaftja, Patroklos és Achilles és több irodalmi, meg történelmi példa, de a szó igazi értelme olyan távol áll tőlünk. Barátunk mindenki, a kivel egyszer véletlenül bizalmasak voltunk, barátunk, a ki egyszer leült enni az asztalunkhoz és barátságunkat kínáljuk mindazoknak, a kik szerelemmel szeretnek és a kiket nem tudunk viszontszeretni.

Legyünk jó barátok! mennyi mélységes keserűséget jelent ez azok számára, a kik reménytelenül szeretnek. Mary egészen átérezte ezt a keserűséget, ha ő férfi és Oszkár a nő, most nagyon szépeket beszélt volna a csendes erdőben nagy szerelméről, így csak a fejét rázta szomorúan.

- Én nem tudok a maga barátja lenni Oszkár... És most menjünk gyorsan hazafelé, különben elkésem a találkámról. - Nyugodtan akart beszélni, de a szeme mégis tele lett könnyel és a felső ajka reszketni kezdett az elfojtott sírástól.

Oszkár még mindig a kezét fogta és nem tudta, hogy most mit tegyen. Régen hozzászokott, hogy szeretik őt a nők, de eddig nyugodtan ment el mellettük mindig, Mary volt az első, a ki megzavarta. Nem szerette, ha nem látta, elfelejtette, de ha mellette volt, ha látta a szőke haját, hallotta a hangját, ellenállhatatlanul vonzotta lényének szomorú, finom melegsége, a mely előmlött az arcán, a kezén, az egész alakján. Elvesztette a fölényét vele szemben mindig, mert Maryt sokkal okosabbnak és többnek érezte magánál, nem tudta elhinni, hogy ez a leány szereti őt. A mai napnak pedig nagyon örült és most Mary könnyes szemmel és hallgatóan ment mellette, megszorította a kezét erősen. Mary megállt, és felnézett rá és Oszkár megint nem tudott egyebet tenni, magához ölelte, úgy mint télen a Frohnai úton, megsimogatta a haját, az arcát, és megcsókolta könnytől nedves szemeit.

- Én igazán nem akartam bántani magát Mary.

- Tudom, tudom. Miért is szólítottam meg ma, miért nem mentem el maga mellett észrevétlenül? Mi már egyszer elbúcsúztunk decemberben, nem kellett volna mindent újra kezdenem. De azért ne csináljon olyan szomorú arcot Oszkár, maga nem oka semminek... Maga eljött az életembe, mert egyszer jönnie kellett, mert nélkül nem lett volna teljes az én sorsom. Nézze én nem sírok és nem is vagyok szomorú már. Mi találkoztunk, magának tetszettem én egy kicsit, én szerettem magát nagyon, ez az egész. De most tavasz van és maga szépnek talál, öleljen meg hát erősen. Jobb egy óráig boldognak lenni, mint elégedettnek egy életen át, úgy mondtam régen mindig.

Magának az életem úgysem kell, nem szeret, nem baj, de adjá nekem ezt az órát egészen.

Az Oszkár mindkét kezét fogta, úgy beszélt hozzá, felnézett rá a lelkével, a szívével, aztán ráhunyta a szemét erre a pillantásra. - Mindegy, minden mindegy - gondolta, félrehajtotta kicsit a fejét, mosolygott, végtelenül megható volt így, aztán várt, várta mindazt, a mit a tavasztól, a mit az élet minden tavaszától csak várni lehet.

X.

Minden elmúlik, mindennek vége lesz, jónak és rossznak órái egyformán leperegnek, csak Mary hitte azt, hogy az az óra, a melyben fejét az Oszkár vállára hajtva ment a grunewaldi erdőn át, gyorsabban telt el, mint minden eddigi életében. Visszaértek Berlinbe, találkoztak Helénnel, elmondták találkozásuk és kirándulásuk történetét, miközben lassan ballagtak a vasárnap délutániasan lusta levegőjű utcán.

- Ez mind szép - mondta Helén, - de most már sietnünk kell Mary, ha a következő vonatig még meg akarjuk látogatni Lüderséket.

- Nekem semmi kedvem sincs most látogatóba menni - felelte Mary.

- Nincs kedved? Szép, de ezt előre is tudhattad volna és nem kellett volna engem bebolondítanod Berlinbe hiába.

- Csak nem egész hiába - szólt közbe Oszkár, - az is megér talán egy félórai utat, hogy velem így váratlanul találkoztál. Vagy nem?

- Jó, jó, de így most mit csinálunk a vonat indulásáig.

- Látogassatok meg engem, kaptok befőttet is, még úgy sem láttátok a szobámat soha - mondta Oszkár.

- Jó, nem bánom, már elég öregek vagyunk hozzá, hogy elmehezzünk. Ugy-e Mary?

Mary bólintott és elindultak Oszkárhoz befőttre. Egy nagy ház ötödik emeletén özv. Schulznénak volt Oszkár egyik lakója. A háziasszony ablaka a lépcsőházra nyitott és valahányszor nyikorgott egyet a falépcső, annak az ablaknak a fehér függőnye is félrelibbent egy kicsit, Schulzné kikukkintott, hogy bizonyosan tudja mindig, melyik fia mikor jött haza. Az özvegynek öt lakója közül Oszkár volt a kimondott kedvencz, mert rendes volt és mert még sohasem csempészett be nőt.

Ezen a délutánon Schulzné megdöbbsent egy kicsit, mikor meglátta a lányokat.

Kedvetlenül vitte be a rendelt befőttet, de a mint Oszkár bemutatta Helént, megnyugodott, elhitte, hogy itt igazi rokonságról van szó és tudta, hogy ebben az esetben az unokanővérség semminemű, általa annyira gyűlölt viszonyt nem takar.

Schulzné igen erényes nő volt, sokat adott a tisztességre és orrczimpáján haragosan remegett a nagy szemölcs, ha lakóival e téren tett keserű tapasztalatairól tartott előadást.

Helén nekilátott a befőttnek, de Mary nem evett, a nyitott ablakban állt és kinézett. Tudta, hogy bármerre néz, tekintetének minden útját bejárta már előtte az Oszkár pillantása.

Egy fekete macska ballagott a háztetőn, a hol a lemenő nap utolsó sugarait élvezte. Mary a cziczát nézte és a nagy ház kövezett udvarát, majd annak egyik sarkába tévedt a tekintete, a hol vagy két négyszögméternyi területen fűvet vetett a házmester-család. Már egészen zöld volt a dróttal körülvett, sokat öntözött, kis gyepfolt. Egyetlen rügyező fácska nőtt az alacsony drótkerítés mellett, alatta egy széken állt egy uzsonna, az uzsonna mellett egy kis lány ült egy sámlin és olvasott. Békés volt a kép, kedves és üde, mintha nem is egy nagy szürke ház komoly ablakszemei néznének le rá állandóan.

Helén és Oszkár beszélgettek és néha-néha hangosan kacagtak, Mary meg állt és nézett. Maga mögött tudta a szobát, a melyben Oszkár olyan soká élt, az ágyat, a melyben aludt, a rajzasztalát, a melyen dolgozott, a szekrényt a ruháival, a könyveit, az ablakon át pedig mindazt látta, a mit Oszkár látott reggel, ha felkelt és este, ha a munkából hazatért. Az Oszkár

szobája! Annyiszor képzelte el magának és most az első látásra kedves és otthonos volt. Búcsúzóul ide is elhozta a sors, hogy egygyel több emléke legyen szerelmének. Kezében tartotta a fáradt, fehér szegfűket és szomorú volt ő is, úgy mint a szegfűk és mint a sárga somvirágos ág.

Alkonyodott, nagy, szürke árnyak telepedtek meg a ház falain és Mary búcsúzott, most már igazán búcsúzott.

- Mary, ha nem jössz, nem marad neked egy csepp befőtt sem - szólította Helén.

- Köszönöm, nem is eszem.

- Nem eszem, nem iszom, nem alszom, ez ő, látod Oszkár.

Helén felállt, odament Maryhez, Mary megfordult és átölelte a barátnője vállát. Helén végtelen gyöngédséggel és bámulattal nézett fel rá.

- Most ő mindig olyan szomorú - mondta azután. - Ismered Oszkár a Phaidros meséjét a tücskökről? Nem? A Phaidros tücskei olyan emberek voltak, a kik egész életükben csak a dalra és a szépségekre gondoltak és megfeledkeztek mellette ételről és italról és minden dologról, a mit emberek egymás között intéznek. Rosszul is ment a dolguk, a míg éltek, de haláluk után a múzsák hálából, mert olyan nekik tetszően éltek, tücskökké változtatták őket, hogy énekelhessenek szünetlenül és ne kelljen gondolniok ételre és italra soha, sem dolgokra, a miket az emberek egymás között intéznek. Szegény Mary, te belőled is tücsök lesz majd egyszer, mert te is megfeledkezel ételről és italról...

- Belőled meg hangya, mert sohasem feledkezel meg ételről és italról - mondta Oszkár.

- Ugy-e megint gúnyolódol velem? Pedig én csak valami szépet akartam mondani Maryról. Most már ugyis elmegy, itthagyl és én ismét búsulhatok és vágyódhatom utánna. - Helénnek a szeme megtelt könnyel és sokat ígérőleg szedte elő a zsebkendőjét.

- Ugyan édes öregem, ne kezd el újra, nézd, még sem sírhatsz kedden délig állandóan. Ennek így kell lennie és engem úgy izgat az örökös sirás.

- Jó, jó, megyek is már. Beszélgetsetek csak nyugodtan, - gyorsan összeszedte a befőttes tálat, a tányérokat és kiment a szobából.

- Miért volt olyan rossz hozzá? - kérdezte Oszkár.

- Nem szeretem hallgatni a sirást és nem tudom őt vigasztalni, ha magam is szomorú vagyok.

- Most már vissza se mer jönni szegény.

- Nem, egyelőre nem jön vissza, az bizonyos, előbb kisírja magát. Különben is meg vagyok róla győződve, hogy mindenkire és mindenre kiterjedő jóságával ezóta a legnagyobb részvétellel hallgatja a Schulzné élete történetét, már pedig az ilyen özvegyeknek rendesen hosszú és bonyolult a biográfiája.

- Ó akkor nagyon boldoggá teszi Schulz mamát, ha meghallgatja őt. Ő már nem is vár mást az élettől, mint minden szobája számára egy-egy lakót és az év minden napjára legalább egy jó lelket, a ki meghallgatja multjának és tapasztalatainak érdekes meséit. Nem is hiszi, mennyit tud beszélni, néha már... de maga rám sem hallgat Mary, mintha maga én lennék, én pedig Schulzné.

Mary nem felelt, még mindig az ablakhoz támaszkodva állt és nézte a szobát. Mindent megnézett apróra, időnként pedig behuntya a szemét, hogy igazán minden tárgynak a képe ott is van már a szempillái mögött és elviheti magával örökre.

Sötétedett, a nyitott ablaknál fájni kezdett Mary és leült a divány sarkába, levette a kalapját, melléje tette a virágait, a keztyűjét, hátrahajtotta a fejét és egészen belemerült a perczekbe, a melyeket most élt, szeretete volna megfogni őket, hogy el ne múljanak soha, úgy a mint görcsösen kívánt volna belekapaszkodni a már elmúlt délután minden pillanatába is.

Lassan aztán, a mig ott ült, odaképzelte az ablak mellé a festőállványát, a széktámlájára a fehér vászonköpenyegét, az asztalra a vázlatkönyvét, az írómappáját, az apja képét és azt a sok apróságot, a mit magával vitt mindenüvé, a hol otthonosan akarta magát érezni, a hova beköltözött egészen.

Elgondolta, hogy milyen lett volna, ha másképen találkoznak. Ha még egészen fiatalok. Oszkár technikára jár, ő festeni tanul, az Oszkár szülei Svárorszában termelik a komlót, az ő apja meg Odesszában gyártja a bombát. Ők pedig találkoznak és összeköltöznek. Lenne egy kis szobájuk tele rendetlenséggel, könyvvel, szerelemmel. Egy keveset fáznának is és egy kis schnellsiederer főznék a teát. Aztán később megesküdnének, vagy elválnának két-három év múlva, egyik menne északra, a másik délre, néhány szép csók emlékével az ajkukon.

Oszkár már nem látta a Mary arcát a félhomályban, szeretett volna közelebb menni hozzá, de nem mert. Mikor egészen sötét lett, felállt, becsukta az ablakot és meggyújtotta a zöldernyős lámpát a rajzasztalon.

- Milyen otthonos most magánál - mondta Mary és ismét szétnézett.

Aztán az órájára pillantott.

- Már csak néhány perczünk van Oszkár, jöjjön, üljön ide mellém, nem búcsúzni akarok, ne féljen, csak együtt lenni még egy keveset.

Oszkár leült melléje, Mary a vállára hajtotta a fejét és akkor egyszerre Oszkár is otthonosnak érezte a szobáját, a melyben eddig egy meleg otthonról csak álmodott.

- Miért is megy el Mary? Maradjon még itt egy kicsit Berlinben, a meddig én is itt vagyok.

- Nem, Oszkár, nem maradhatok. Nem maradhatok, a mai nap után mennem kell. Mert én megmondtam, hogy milyen nagyon szeretem és maga arra nem felelhette azt, hogy szeret.

- Nézze Mary... -

- Ne, ne szóljon semmit. Tudom én, hogy szeret, de csak annyira, mint valami jó és kedves valakit, csak annyira, hogy e miatt egy perczig sem kell szomorkodnia annak a lánynak, a ki egyszer a magáé lesz, a kit szeretni fog... majd egyszer egyet nagyon fog szeretni... Én nem maradhatok itt, hogy helyette öleljen meg még egy néhányszor, hogy velem járja a tavaszt, a mig eljön ő, én nem maradhatok itt, ha maga azt mondja, maradjon még itt Berlinben egy hétig, két hétig... én csak akkor maradhatnék, ha maga azt mondaná: szeretem Mary, maradjon itt, itt nálam egy hétig, két hétig, a meddig akarjuk mind a ketten, maradjon itt egészen.

Most elmondott mindent, az egész életét odakínálta, aztán várta a választ és egy pillanatig hitt egy lehetetlen gyönyörű, nagy csudában. Egy pillanatig csak... kinn lépések hallatszottak.

- Helén jön - mondta Oszkár.

- Igen, mennünk is kell már. Isten vele Oszkár. Maga nagyon jó és becsületes és a sors úgy akarta, hogy épen azért legyen hozzám nagyon kegyetlen. De másként nem is szerettem volna, az a nagy fiatalsága, az életkedve, az volt minden, hogy úgy tud hinni, istenem, hogy tud még hinni.

Helén bejött, Mary feltette a kalapját, vette a virágait és az ajtó bezárult a lányok mögött.

Oszkár szeretne volna visszahívni, hogy valamit még mondjon Marynek, mert csak most eszmélt rá igazán, hogy végleg, hogy örökre elment.

*

Tíz óra elmult már, mikor Oszkár a vacsorája után hazajött és akkor egyszerre üresnek találta a szobáját. Leült a divány sarkába, oda, a hol délután Mary ült és végig gondolta a mai napot. Mary megjelent előtte egész finom szépségében, látta őt az ebédnél, a napfényben, a fák alatt, látta a szobájában otthonosan, kalap nélkül és a vállán érezte a fejét. Nagyon, nagyon szeretne volna, ha ott van újra és megsimogatja hüvös, fehér kezével a homlokát. Fájt neki a tudat, hogy többé sohasem ölelheti meg, bánkódott utánna és egészen elhagyatottnak érezte magát.

Más elválásokra gondolt, nőkre, a kik eddig tetszettek neki, Eriksenné is eszébe jutott, meg az a délután, mikor kirobogott a vonatja a drezdai állomásról és az asszony alakja eltűnt a szemei elől. Akkor szeretett volna visszafordulni és mégis örült, hogy volt ereje elmenni.

Maryt sokkal jobban szeretne, mint Eriksennét, Maryt egész lelkével visszakívánta.

Ajtócsukódást hallott aztán és halk nevetést a mellékszobában. A szomszédja jött haza a kis barátnőjével, a kit mindig ölben hozott fel a lépcsőn a nagy német diák, mert így nem hallhatta meg Schulzné, hogy ketten jönnek. Nagyon vigyan voltak, Oszkár irigyelte őket a vékony falon át, ma este jobban, mint rendesen és Maryt hívta, szólította.

Egy fehér szegfűjének a letörött feje ott maradt a diványon, Oszkár két kezébe fogta a hervadó virágot, szétsimította a már barnás szélű, csipkés szirmokat és a mint a virágot nézte, egyszerre elfelejtette azt, a kinek adta, hogy eszébe jusson az, a kiért vette, a kinek szánta.

Nem gondolt többé a Mary szomorú, hervadó szépségére, hanem azt szeretne volna tudni, hogy mit csinál most az a leány, a ki olyan nagyon megtetszett neki januárban.

Visszaemlékezett arra a régi időre, mikor megismerkedett vele, a mikor még rövid lerakott szoknyát, aranygombos matrózkabátot hordott és kék szalagot a hajában. Eszébe jutott lassan minden találkozásuk és az is, a hogy most újra látta.

- Szeretsz? - hangzott át a szomszéd szobából.

Oszkár türelmetlen lett, egyszerre Pesten kívánt lenni, hogy beszélhessen a kékruhással és ő is megkérdezhesse végre egyszer valakitől: «Szeretsz?»

Kinyitotta az ablakot, kinyújtotta a karjait, maga elé képzelte, belerajzolta a levegőbe a fehérszegfűs nő kedves alakját. A márciusi hüvös éjszakában messze küldte a vágyódását és a szegény, szomorú Mary virrasztásának egyetlen sóhaja sem jutott el hozzá.

Mégis örült, hogy el hagyta menni.

VIII.

Hideg, ködös estén érkezett Mary Feldaffingba, az apja várta a vonatnál.

- Jó estét gyermekem, örvendek, hogy ismét itt vagy nálam - mondta, mikor a lánya kiszállt, feléje nyujtotta mindkét kezét, aztán homlokon csókolta. Szeretett úgy viselkedni, mint egy fejedelem, még a néptelen sötét állomáson is.

Gyalog ballagtak haza a sáros úton. Mary keveset beszélt, nyomasztólag hatott rá a régi környezet, ő úgy megváltozott ősz óta és most egész hihetetlennek tűnt fel, hogy mint egészen más ember újra úgy éljen itt épen, mintha soha, soha el sem is ment volna.

Az apja, a szép szakállú öreg festő, nagy ruganyos léptekkel ment mellette, az időjárásról beszélt, meg az új feldaffingi lakókról. Aztán egyszerre megállt, belevágta sétabotját a földbe és nagy elszántsággal mondta:

- Roth Ervin vasárnap megint itt volt, sajnálta, hogy nem találkozott veled, én elfelejtettem megírni, hogy még nem érkezted meg, két hete azt hittem, hogy bizonyosan hazajössz már. No de mindegy. Azt mondta, mihelyt az ideje engedi, eljön újra.

Tovább mentek, Mary nagy gonddal került ki egy pocsolját, egészen az út másik szélére jutott és így nem kellett válaszolnia.

Mikor végre meglátta a kivilágított házukat, belekapaszkodott az apja karjába hozzásimult és úgy mondta:

- Milyen jó megint itthon lenni!

Milyen jó megint itthon lenni! Még melegebben érezte, mikor vacsora után ismét együtt voltak a műteremben. Az apja végig feküdt az alacsony kereveten, rágyujtott kis angol pipájára, Mary pedig odaült melléje egy nagy párnára, úgy mint régen is mindig, mint egészen kis gyermekkorában már.

Az öreg Kaftan szép, fehér kezét a leánya fejére tette.

- Örvendek, hogy ismét nálam vagy gyermekem. Nos aztán mit felelünk Roth Ervinnek, ha megint eljön? Ugy-e, mert mind a ketten tudjuk jól, hogy ő miért jön?

- Most örültél csak, hogy nálad vagyok és már el is küldenél megint. Ugy-e, mert mind a ketten tudjuk jól, hogy te azt szeretnéd, ha én férjhez mennék Ervinhez? - Mary hízkelkedve simította bele az arcát az apja kezébe.

- Nézd gyermekem, nekem legnehezebben esnék, ha te férjhez mennél, de nem szabad önzőnek lennem. Nem, nem szabad önzőnek lennem, elhatároztam erősen. Én öreg ember vagyok, maholnap mennem kell és mielőtt elszólítanak mellőled, előbb mint jó apa szeretnék gondoskodni a jövődről.

- Ugyan papa, hogy mondhatasz ilyeneket, úgy nem illik hozzád, ha így beszélsz.

Mary nevetett, nevetnie kellett, ha ránézett az öreg úrra, a mint ott feküdt fiatalos külsejével, még alig-alig őszülő selymes, szőke szakállával, senki sem hitte volna el, hogy már közel jár a hatvanhoz.

Tele volt életkedvvel, a sors mindig kényeztette és talán épen azért szerette úgy az elmulást emlegetni, mert még nagyon távol hitte és érezte magától a halált. Nagyon kedvesen furcsa volt, ha ő ezekről a dolgokról beszélt, még hozzá egy jó apa szempontjából.

Mary nagyon, nagyon szerette őt, mint embert, mint művészt, de apja igazán nem igen volt neki. Az öreg Kaftan is imádta a lányát, szabad óráiban, ha épen ráért, de másként keveset törődött a nevelésével, vagy a jövőjével és soha egy perczig sem zavarta meg mulatságaiban a Mary létezése.

Azért mosolygott Mary, mikor apai aggódással beszélt az ő jövőjéről.

- Ne neved gyermekem, egyszer komolyan is kell beszélnem veled. - Az öreg úr felkönyökölt, összehúzta sűrű, bozontos, szőke szemöldökét, a mely alatt fényesen világítottak szürke szemei. Az egyiket kicsit mindig összehúzta, mintha állandóan valami fény bántaná.

- Szóval te azt kívánod, hogy én férjhez menjek Ervinhez? - kérdezte Mary.

- Valóban óhajtanám ezt a házasságot, mert ismétlem leányom, én mindennap meghalhatok és akkor ki gondoskodik rólad, akkor egyedül maradsz egészen.

- Nézd papa, először is te még nagyon soká fogsz élni, a milyen fiatal vagy, még engem is túlélhetsz, a ki nagyon sokszor idősebbnek érzem magam náladnál. Férjhez menni nem akarok sem Roth Ervinhez, sem máshoz, nekem mindig elég lesz a magam kis mestersége, abból megélek itt kinn egyedül is, ha kell, holtam napjáig. Ne beszéljünk róla többet, kérlek papa.

- Tudom én, hogy megélni megtudsz, nem is arról van szó, én mást, én többet óhajtanék számodra. Férjet, otthont és gyermekeket. Hidd el, nincs szebb egy igazi meleg otthonnál, tele sok-sok aprósággal. - Egy nagy gesztust írt le a levegőben és ebben a pillanatban hitte igazán, hitte, hogy nincs szebb egy nagy családnál, a mely után eddig még sohasem jutott eszébe vágyakozni.

- Ó papa nem is tudtam, hogy benned egy pater familias veszett el.

- Hidd el Mary, hidd el, belőlem kitűnő családapa vált volna. Jó, hogy legalább te voltál nekem, legalább egy, a kiről gondoskodhatom.

- Épen azért ugy-e megengeded, hogy itt maradjak mindig nálad?

- Nem bírod megérteni Mary, hogy én csak a te javadat akarom. Reggeltől estig csak az jár a fejemben, hogy mi lesz veled ha meghalok. Éjjel felriadok álmomból és a te jövőd miatt aggódva, gyakran reggelig virrasztok. Hidd el Mary, hidd el, ez nagyon komoly dolog. Ervin-nél jobb férjet sohasem kaphatsz. Minden más lány ujongva borulna a nyakába. Az irodája pompásan megy és egy ügyvédből igazán minden lehet, meglátod, az a fiú még miniszter lesz.

Az öreg Kaftan tűzbe jött, elragadta a képzelete, a gesztusai mind nagyobbak és hevesebbek lettek és egészen felborzolta hosszú őszülő haját.

Marynek nevetnie kellett.

- Jó, jó, papa, majd meggondolom.

- Meggondolom! Az nem felelet, az ember aggódik érted, az a fiú szeret és ő meggondolja, meggondolja!...

- Nézd, most igazán nem dönthetek az utazástól fáradtan, majd holnap beszélünk róla.

- Igazad van gyermekem. Gyere csókolj meg és menj aludni, csakugyan fáradt lehetsz.

Az öreg megnyugodott, ismét szájába vette kis pipáját és Mary felment a szép, sárgabutoros szobájába.

Minden épen úgy volt, mint a hogy ősszel hagyta, még a kályhában is égett a tűz, mint azon az októberi estén, mikor először búcsúzott el hosszabb időre az otthonától.

Most megint itthon volt, visszajött a nagy, meleg butorok közé, az íróasztalához, a könyveihez, a képeihez, a sok apróbb-nagyobb fotográfiához, metszethez, rajzhoz, a melyek mind ottmaradtak a falakon, úgy a mint tíz éves kora óta felszegezte őket változó izléssel és változó vágyakkal.

Ismét itt fog élni közöttük, itt fog lefeküdni, itt fog elaludni a fehér menyezet alatt.

Leült a nagy karszékbe a kályha elé. Vörösen izzó parázs hullott egy-egy koppanással a hamutartóba, felidézve rég letűnt, kedves, téli alkonyok emlékét, a mikor olyan jól meg tudott itt melegedni, a mikor nem volt szebb az ő számára, mint összekuporodva a puha ülésen, beleveszni a bizonytalan, de olyan nagyot ígérő ábrándjaiba.

Olyan jól esett akkor, ha kinn tél volt és hideg volt, hogy alkonyodott, mert a tél csak arra való volt, hogy szép fehér legyen minden, a hideg, hogy jégvirágokat fessen az ablakára, az alkonyat, hogy legyen idő, a mikor az ember odabújik a kályha mellé és bámulja a padlón végigtánczó vörös fénysávot.

Mary beleveszett a mult emlékeibe, lelkéből, mint az Ezeregy éj meséjének lepecsételt, bűvös palackjából, egymás után keltek ki régen eltűnt hangulatai. Megfakult, megtépett képek, egy-egy hang csupán, egy érzés, a melyről azt sem tudta mi váltotta ki. Ő is gyermek volt és milyen boldog gyermek... és most visszatért annak a meleg, annak az örökre meghalt időnek egy-egy sugara, mikor még árjegyzékekből kivágott képeket festett, vörösre, zöldre, sárgára, mikor az apja még az ölébe ültette, csudálatos történeteket mesélt neki és az a szép, tarka-képzeletű festő volt a legtökéletesebb ember az ő szemében. Miért is kellett meglátnia egyetlen egy gyengéjét is, miért nem tudott vakon bízni benne ma is, engedelmeskedni neki, tenni, a mit ő kíván és férjhez menni Roth Ervinhez? Talán, ha kis gyermeke lenne, a kinek ő mesélné a gyönyörű meséket, ha egy az övéhez hasonló, ügyetlen gyermekkezet látna, mindenféle furcsa emberkéket, vasútat, házakat rajzolni, akkor az ő számára is visszatérne az az ártatlan, gondatlan idő, a mely ezekkel a furcsa, kis emberekkel, vasúttal, házakkal elveszett örökre.

De ő nem tudott az Ervin felesége lenni és rá már csak a csendes, szomorú megvénülés vár. Felállt, odament a nagy tükre elé, a melyben oly sokszor nézte magát, a mely előtt annyiszor szerette gyönyörködni a szépségét, az alakját, a karjait, a finom, fehér arczát.

Sima kontyából kihúzta lassan a hajtűket, a csavarás meglazult és a mint aranyos fényű haja a vállára omlott, egyszerre benne is elomlott, ellágyult minden érzés és nagy vágyakozás fogta el valaki után, a ki beletemesse az arczát, a ki megcsókolja, a ki szeresse azt a nagy, selymes szőke haját, a kié legyen, a ki örüljön neki gyorsan, gyorsan, a mig még aranyos, a mig még selymes.

Oszkár jutott eszébe és a hangját hallotta, a mint a nevén szólította: «Mary».

Kitárta az ablakot, a szél tisztára fújta az eget és a csillagok ragyogtak. Az éjszaka úgy borult az alvó földre, mint Csipkerózsza fölé az ő királyfia. Nagy volt kinn minden és csudálatos a hűvös márcziusi éjszakában. A levegő nedves volt még az esőtől és a csillagok reszkettek, talán annak a mindent megtermékenyítő csóknak a gyönyörűségében, a melyet a tavasz ad a természetnek. Születni, szeretni, teremteni és meghalni, ez minden odakinn a tó partján és milyen nagyon egyszerű, milyen szép, világos, milyen tiszta.

Ilyen erősen, mint ebben a pillanatban, csak egyszer érezte még ezt Mary és most az a meleg júniusi délután jutott eszébe, mikor kinnjárt a párisi Père Lachaise temetőben. Egyedül ment végig akkor a széles úton, a nagy dombormű felé, a melyet Bartholomé csinált a halottaknak. «Aux morts.» Mary nem tudta, hogy ott van, nem várta, nem kereste és bámulva állt meg előtte, a domboldalba volt beleillesztve és egyszerre elzárta az útját.

Egy mezítelen fiatal férfi és egy nő feküdt a lábainál. Keresztül fektetve rajtuk a kis gyermekük. Fölöttük pedig megint csak ők ketten, ugyanez a férfi és ugyanez a nő, emelt fővel mentek be az elmulás kilátástalan kapuján, a semmibe, a mely előtt remegve, megtörten, roskadozva gyülekeztek öregek és fiatalok, más férfiak és más nők, a kiknek nem telt be a sorsuk úgy mint nekik.

Nagy csokor friss, piros rózsza volt a fiatal nő fejénél. Vajjon ki tette oda? Ő Mary is szerette volna teleszórní virággal a nőt, a férfit és a kicsi gyermeküket. Le tudott volna térdelni a fehér, kavicsos úton a sírok között, hogy annak a két embernek a mindent betöltő szerelmét imádkozza meg a maga számára.

Abban a pillanatban egész primitíven nőnek érezte magát és egyszerű vágyakkal telt meg a szíve.

Másnap megvette a dombormű fotografiáját, mikor hazajött, az íróasztala mellé akasztotta és azóta ott lógott. Sokszor tévedt rá a tekintete, de annak a júniusi délutánnak kinzó, de olyan gyönyörű nyugalansága ma tért vissza először.

Levette a szegről a képet, a lámpához vitte és hosszan nézte. A fiatal nőt nézte, a ki háttal állt hozzá a halál kapujában.

Aztán a tükörhöz ment, feltűzte a haját és lassan levetközött. Neki épen olyan sima, egyenletesen csavart kontya, épen olyan finoman karcsú teste volt mint annak, csak a férfi nem állt mellette, a kinek olyan gyönyörű mozdulattal, annyi bizalommal tegye vállára a kezét.

Újra az Oszkár hangját hallotta: «Mary!» Az ő ölelései jutottak eszébe és szégyelni kezdte a mezítelenségét. Milyen más volt az, mint a mit a kis szürke képen látott maga előtt, milyen más, mint a rég elmúlt júniusi délután vágyakozása.

Feledni akarta furcsa, reménytelen, nevetséges szerelmét.

Lefeküdt, két kezét erősen rászorította a mellére és magyarázni kezdte magának, hogy ő már harmincz éves, Oszkár huszonöt. Oszkárt ő sohasem fogja többé látni... A körmeit bele-mélyesztette a fehér bőrébe és a hirtelen fájdalomra egyszerre jól esett Roth Ervinre gondolni, valakire, a ki nagyon, nagyon gyengéden szereti őt, olyan régen már, mindig őt, csak őt.

IX.

Csendes, egyforma napokat élt Mary Feldaffingban. Az apja nem említette többé Roth Ervint. Ő, ha egyszer belebeszélte magát valamibe, akkor nagyon tüzelt, aztán meg elfelejtette a dolgot egészen. Már nem aggasztotta leánya jövője, az ilyesmi nála csak addig tartott, a míg beszélt róla és még akkor is egyetlen szóval meg tudta nyugtatni az, a ki eltalálta a kellő szót, vagy a ki éppen befolyással volt rá. Mary mindig befolyással volt rá, kis gyermekkorától az történt, a mit ő akart, ha egyáltalán érdemesnek találta akarni.

Általában keveset szóltak bele egymás dolgaiba, mindketten a maguk útját járták, Mary gyakran napokig nem látta az apját, de ha találkoztak, mindig úgy találkoztak, mint a jó pártások. Nem űzte őket össze soha a kényszerűség, a mindennapi családi ebédek és vacsorák, a melyekhez ugyanazon órában, ugyanazon asztalhoz ülnek le ugyanazon emberek, hogy korlátlanul meggyötörjék egymást a kellemetlenségeikkel és rossz kedvükkel.

Nekik örömet szerzett minden ebéd, a melyet együtt költöttek el, ünnepszámba mentek nagy sétáik és az esték, a melyeken elbeszélgettek sokáig.

Most mégis örült Mary, hogy az apja majdnem állandóan Münchenben volt és már napok óta haza sem nézett.

Az április gyönyörű volt és abban a magától érthetődő, csendes, napfényes világban minden magától érthetődő, csendes és napfényes lett. Kicsit álomszerű volt a helyzet a berlini élet után, de tisztább és világosabb sokkal. Annyi izgalom után jól esett Marynek otthon lenni megint, úgy érezte, mintha végre visszaült volna egy kényelmes, régen megszokott karosszékre, a melyből csak nagy elhatározás után állt fel egyszer, hogy aztán ezerszer megbánja. Belesimult a gyermekkorától megszokott életbe, hagyta, hogy a napok teljenek, a hogy éppen a sors hozza őket, az ő akarata és beleavatkozása nélkül.

Egy szombat éjjel azt álmodta, hogy kis gyermeke volt és gyönyörű vasárnapra ébredt.

A nap nagy, széles sugárban esett az arcába, az ablak nyitva volt és olyan friss fény áradt be, a milyen csak tavasszal lehetséges.

Gyorsan felkelt és sétára indult a széles, fehér úton, a még többnyire üres, bezárt nyaralók között.

Egészen elhagyatott volt az út. Mary a berlini utolsó vasárnapjára gondolt. Mennyi ember tolongott az utcákon. Szép volt akkor az Unter den Linden, ünnepies és tarka. Sok díszruhás asszony járt virággal a kezében és a gyermekek majdnem mind fehérben voltak. Oszkár pedig ott állt a kirakat előtt háttal hozzá. Ő megszólította, meg kellett szólítania, ajkára tódult az öröm akaratlanul is. Oszkár is örült nagyon. - Mary! - Milyen kedvesen mondta a nevét.

A visszaemlékezésre meleg lett a Mary arca, a szíve sebesebben vert, kicsit elakadt a lélekzete is, elhagyta a napok óta tartó nyugalma és szerette volna, ha megint találkozik Oszkárral, ha feléje jönne most egyszerre, a már gyengén, nyáriasan fehérporos úton.

Egy szép nyaralóhoz ért, a melynek jól ápolt kertjében már nyilni kezdtek a jáczintok és tulipánok, nagy rácsos kapuja előtt pedig egy kis nyomorék fiú állt. A lábai görbék voltak, túl nagy, kopott kabátja, öreg arca, nagy feje, rosszul illettek törpe kis alakjára.

Az iskolából jöhetett, a vasárnapi istentiszteletről, mert táskája volt a hátán, most pedig ott állt és várt.

Maryt nagyon meghatotta a kis fiú és ő is megállt az út másik felén.

Jött egy fiú, meg egy leány. A fiú nagy volt és erős, egykorú lehetett a kis törpével, de az vállig sem ért neki.

- Mit csinálsz itt? - kérdezte a nyomorék társától.

- Várok.

- Miért nem csöngetsz?

- Csengettem már, de nem hallják.

- Várj, majd rázom az ajtót.

A leány nevetni kezdett, rongyos, sötétkék gallérja hátra csúszott, az akasztóláncz, a mely úgy látszik útközben szakadt le, a szájában lógott és rágott rajta.

- Ne rázd az ajtót, minálunk nem szabad - kérte a kicsi fiú az erős fiút.

De az nevetett, félrelökte a szegény görbelábút, jól megrázta az ajtót, még gyorsan egyet lódított a kis sántán, hogy neki esett a kerítésnek, aztán a galléros lánynyal együtt elszaladt. Mary és a kis fiú pedig vártak tovább.

Végre jött egy férfi, a ki a házmester lehetett és a gyermek apja.

- Miért nem csengetsz, kis csúnya?

- Csengettem.

- Nem hallottam, szegény fiam.

- Kétszer is csengettem, akkor bizonyosan nem szól.

- Dehogyan is nem szól.

A házmester megnyomta a csengőt, nem szólt, erősebben nyomta és akkor szólt.

- Igazad van, nem szól jól, meg kell nyomni erősebben.

A kis fiú már benn volt a kertben.

- Jaj apám, én nem bírom olyan erősen nyomni.

Megindult fel a lépcsőn, nehezen, lassan, a kezével segített, ijesztő kis szörnyeteg volt a táskájával hátán, négykézláb a lépcsőn.

- Bizony én nem bírom olyan erősen, kétszer is nyomtam, nem szólt - ismételte, miközben az apja bezárta a kaput, aztán ölebe vette a szegény kis fiát.

Mary is tovább ment az úton, nagyon meghatotta a kis sánta, de aztán ezzel kapcsolatban is magára kellett gondolnia.

- Nem szól, vagy csak nem bírom olyan erősen nyomni? Nem tudom. - Ez járt a fejében folyton. Nem szól, csak az biztos. Valakinek jönnie kellene, a ki megnyomja erősen, hogy szóljon, aztán az ölebe vegye őt, mint a kis nyomorékot az apja.

A fehér út kanyarodott egyet, Mary a kis katolikus templomhoz ért. Bement! A mise már vége felé járt. A pap gyorsan mormogta a hosszú latin mondatokat, két egészen kis fiú ministrált, értelmetlenül motyogva közbe, kemény, szigorú és szent dolgokat.

A miseruhát a pap vállán a Mary anyja hímezte volt, nagy, piros selyemrózsákat kereszt-szemmel.

Három miseruhát hímezett az édes anyja, egyet az esküvője emlékére, egyet a Mary keresztlőjére és egyet, mikor már nagyon beteg volt... a halálára.

Mindig hímezett reggeltől estig. Az apja egy nagy képet festett róla, ott lóg mindig a műteremben, azon is hímez. Mary nagyon tudott csudálkozni ezen gyermekkorában, most nem csudálkozott, most már bámulta.

A mai asszonyok számára nem is léteznek már ezek a végnélküli kézimunkák.

És mégis gyönyörű lehetett az anyjának színes selyemszálakkal nagy virágokat hímezni és egy üres szövetdarabot telis-tele szórni velük. Ő bizonyosan átérezte az öltögetés fontosságát és tudott hozzá gondolkodni szépen.

Három ilyen miseruha, egy piros rózsás, egy nefelejtses, egy fehér lilimos fekete bársonyon, egész asszony-élet.

Mary a piros rózsákat nézte, ő bizonyosan sohasem lesz olyan boldog, mint az anyja volt, mikor ezeket a nagy virágokat varrta a műterem ablakában és közbe-közbe rámosolygott a férjére. Talán mégis a régi asszonyoknak volt igazuk.

A mise véget ért, a rózsák eltűntek, a templom kiürült és Mary is ment.

Lement a tó partjára, leült egy nagy köre, épen a domb alatt, a melyen a házuk állt.

Szemben ült a nappal, behunyta a szemét és a behunyt szemén át piros volt minden, fényes, piros és azt hitte, soha ki sem nyitja többé a szemét.

Nagyon szép volt és jó, megmagyarázhatatlan boldog érzés beszélt hozzá, a mely épen olyan titokzatosan jön, mint a nagy, oknélküli bánatok. A nap pedig süttött és úgy nyugodott a Mary arczán, mint egy nagy, simogató kéz.

Az anyjára gondolt Mary, a hímezéseire, a gyermekkorára, a vasárnap varázsát élvezte, egész valójára ráborult valami gyöngéd, lágy, mosolygó emlék. Delet harangoztak és a harangzúgást követő csendben ismét az Oszkár hangját hallotta... Mary!

Most ez is szép volt és egyáltalán nem szomorú. A tó csillogott a déli fényben, a hegyek kéken látszottak a tavaszi, párás levegőben, a túlsó parton, mint egy mesebeli vár, úgy állt virágos fák között, a leonii kastély.

A starnbergi hajó ment el fehérén füstölve, széles barázdát szántott a vizen, a mely hullámokba veszve simult el a part felé, hogy benedvesedtek és fényesek lettek a kavicsok a Mary lábainál.

Mary meg volt győződve róla, hogy ma eljön Roth Ervin és reá várt. Ott várt, mert tudta, hogy a házuk kapujából megláthatja őt.

Egy vonatot hallott füttyülni messziről, a szíve elszorult, nehezebben kapott lélekzetet. Most jött, ha jön egyáltalán. Várt! Izgatott lett. Inkább a bizonytalanság hozta magával. Ha nem jön, azt sem bánja, talán megkönnyebbülést is érzett volna, ha nem jön.

De jött! A kertjük kapuja ismerősen nyikorgott, otthon kereste előbb, minden úgy történt, a mint Mary gondolta. Még várnia kell egy kicsit. Most felér a házhoz, megkérdi, hogy ő otthon van-e? Azt mondják nem, sétálni ment. Ervin elindul, hogy találkozzék vele. A kertkapuból meglátja őt és... Már lépéseket is hallott maga mögött.

Mary nem mozdult, egyszerre csend lett, a kavics már nem csikorgott, Ervin megállt, mikor már egészen közel ért hozzá.

Ismét csak a hullámok csobogása hallatszott, a mint a köveket mosták a napfényen.

Egy perc, két perc, aztán Mary lassan megfordult és újra látták egymást hat év után.

- Jöjjön, üljön le mellém - mondta Mary és Roth Ervin leült egy másik nagy köre.

Nagyon elfogult volt, Mary kezdett beszélgetni. Aztán elgondolkozott ő is.

- Emlékszik mikor utóljára ültünk itt? - kérdezte.

- Emlékszem Mary, egy szeles alkonyat volt, magának egészen szétborzolta a haját a szél. Akkor is így ült mellettem, mint most, hogy csak profilban láttam. Egyetlen egyszer sem nézett rám és úgy mesélt soká. Arról mesélt, hogy régen a nők haja zenélt, ha a szél belefujt és maga akkor egy indiai királyleány volt, a kinek sarkig ért a fekete haja és abban hordott nagy különös színű bogáncsokat. A Gangesben fürdött és tánczolt a holdfényen gyöngyökkel telehintett zöld fátyolban. Aztán fekete ruhában feküdt egy puha, vörös kereveten, sok, sok selyem párnán, a melyeknek orchidea szaguk volt. Emlékszik még maga is?

- Emlékszem. Milyen régen is volt, mikor én még ilyenekre gondoltam. Azóta valaki beszélt nekem egy indiai lányról, de az szőke volt és agyontánczolta magát, mert szeretett, elhervadt, mint egy rózsaszínű orchidea. Így még szebb, de ez sem én voltam. Szomorú mindez nagyon.

- Nem, nem szomorú, Mary. Én úgy vártam, hogy leteljen az idő és újra eljöhessek magához. Egyszer Münchenben is jártam, elmentem az atelierhez, a mely előtt annyiszor vártam magára, akkor mentem, mikor tudtam, hogy senki sincs ott. Lipcséből jöttem titokban... felmentem a lépcsőkön is, fel kellett mennem. Aztán odatámasztottam a fejemet az előszobaajtó üvegéhez és talán arra vártam, hogy valami meg fog elevenedni odabenn. Hogy maga fog kijönni Mary. Nagyon szerettem hat év előtt is és most még sokkal jobban szeretem. Nem tudtam soha sem egészen és igazán megmondani mennyire. Nem értem, mindig olyan ostoba voltam, ha mellettem volt, elbutított a boldogság. Miért is szeretem annyira? Egy hétig csak látnom és hallanom kellene, a míg aztán telítve az egyéniségétől, magamhoz jönnek... Nem tudok egy hétig várni már, hat évig vártam a mai napra. Hat évig türelmetlen voltam és árva. Nem akarja megpróbálni velem az életet Mary?

- Nem tudom, én már olyan fáradt vagyok.

- Ne mondja azt, az nem helyes, maga még fiatal és szebb mint valaha. Csak az élnitűdás hiányzik magából, mint a legtöbb emberből. Igen sokat töri a fejét és gondolkodik az életen. Olyan az, mint ha a művészek, a helyett, hogy hangszereiken játszanának, azok elemzésével foglalkoznának, sorra vizsgálnák a húrokat, kiszednének egyes részeket, míg végre már nem is adna hangot az a hangszer.

Az élet hangszer Mary, a melyet a természet formál, a mely rejtélyesen formálódik olyanná, a milyen, a játszani tudók számára. Úgy kell venni, mint valami kész egészet, valami magától érthetődőt, a melynek készségébe avatatlan kézzel belenyulni nem szabad.

- Ezt Oszkár is mondhatta volna, ha ő tudna így beszélni - gondolta Mary.

Ervin folytatta: - Mary, próbálja meg szeretettel és művészettel élni a maga életét és ne törje a fejét más lehetőségeken. Adja ide a kezét. Én úgy szeretem magát. Lesz egy jó meleg szobánk, egy kandallónk, nagy butorok és sok, sok gyönyörű esténk, mikor megvárja míg befejezem a munkát, a puha vörös kanapén, a selyemvánkusok között várja meg Mary és én azt mondom - Gyere ide - maga hozzám jön Mary és mesél nekem és én minden mást elfelejtek. Akarom, hogy maga is csak engem tudjon és semmi, semmi mást a világon.

Szikrázott a napsugár a homokon, tülekedő bogarak zümmögtek, forró volt az ég és Marynek jól esett erről a nagy szerelemről hallania. Egy kicsit várt még, aztán két kezébe fogta az Ervin kezét, az arcához szorította és valami gyöngéd, nagy megnyugvásra gondolt, a mely kedves volt, derűs és finom, mint az édes anyja hímzette miseruhán a piros virágok.

X.

Öt évvel később októberben egy müncheni vendéglő ablaka mellett ült Mary és vacsorázott. Faburkolatos, jellegzetesen német sörcsarnok volt, gótbetűs verses feliratokkal a sötétbarnába illesztett világosabb barna táblákon.

Fehérkötényes pinczérlányok hordták az ételt, a kik keveset törődtek az egyedül ülő asszonymal, inkább a férfiakat szolgálták ki és soká megálltak tréfálkozni az asztalok mellett.

Végre Mary is megkapta a vacsoráját, disznócsülköt káposztával és egy nagy korsó sört, a müncheni sörházak rendes étrendjét.

Mary Feldaffingban látogatta meg az apját és két napra bejött Münchenbe, szétnézni ifjúkori emlékei között.

Nagyon örült ennek az egyedüllétnek, távol a férjétől, távol a kis fiától. Úgy érezte, hogy el kell mennie tőlük, szabad levegőt szívni egy kicsit.

Az apjánál volt, a leánykori szobájában lakott, a régi íróasztalát, a kedves képeit látta újra, a melyek mind ott maradtak megszokott helyükön. Néha majdnem elfelejtette, hogy asszony és újra járta a tó partján a nagy erdőket.

Marynek egy kicsit mindig terhére volt a férje és örült, hogy ismét egyedül élhetett a kis szobájában. Azért nem volt ő boldogtalan Ervinnel, nyugodtan élt, a fiát nevelte és lassan egészen megváltozott. Piros arcú lett és egészséges kinézésű, széles csípőjű, beesett mellű, mint a német asszonyok. A haja megbarnult és nem göndörödött többé aranyosan a kalapja alatt.

A megelégedett családanyák nyugalomával ült a vendéglő ablakában és evett disznócsülköt káposztával. Közben kinézett az utcára és kötelességszerűen az elmúlt időkre emlékezett.

Leánykorában gyakran ebédelt itt és most bele akarta magát élni a régi helyzetbe, de sehogyan sem sikerült.

Minden otthonos volt, de mégis szokatlan, valami, a mi régen kedves volt és már kiszakadt az életéből, hogy valami idegen legyen megszokottá.

Mary befejezte a vacsoráját és felnézett és mikor felnézett, Oszkárt látta végigjönni az éttermen.

Az első pillanatban nagy örömet érzett, olyanformát, mintha valakinek, valaki öregnek és fáradtnak váratlanul visszaadják a fiatalságát. Felugrott. - Oszkár! - mondta meglepetten.

Akkor már Oszkár is meglátta és épen olyan csodálkozva mondta ő is - Mary!

Oszkár a feleségével volt és az asszony mosolyogva biztosította Maryt, hogy már sokat hallott róla, de azért nem ismerte volna meg, egészen másnak képzelte, azután leült az asztalához.

Oszkár hamar visszanyerte teljes nyugalomát és vacsorát rendelt, de Maryt túlságosan meglepte a viszontlátás. Régen tudta ő, hogy Oszkár megházasodott, de az csak pusztán tény volt, a mely eljutott hozzá, hogy elszomorítsa egy pillanatra, a valóság egészen más volt. A valóság egy csinos, fiatal asszony volt, a kit Oszkár nagyon gyengéden Juditnak szólított.

Az a szürkekesztyűs leány volt, a kit a virágkereskedésben szeretett meg, a kinek az emléke fehér szegfűket juttatott Marynek, a kit visszatérve Pestre újra látott Oszkár és a ki már egy éve volt a felesége.

Oszkár kiszakadt a Mary életéből, mint az ifjúkori emlékei és most visszatért, egy nővel tért vissza, a kit szeretett. Szép nő volt. Mary úgy hitte, hogy még sohasem látott olyan gyönyörű színűre lesült és olyan kemény karokat, mint az ő karjai, soha olyan aczélosan formált testet. Új, divatos kalapja volt, kicsi, sötétkék és ha férjére nézett, mindig nagyobbak és fényesebbek lettek a szemei.

Oszkár alig-alig is szólt, a felesége vacsorájáról gondoskodott és Mary érezte, hogy alapjában véve terhére van.

Judit mesélte el, hogy két hétre utazni jöttek a házasságuk évfordulójára, hogy kinn voltak Starnbergben és az a néhány nap csudaszép volt. Feldaffingba is átsétáltak és sajnálja, hogy nem találkoztak Maryvel. Elvitték volna csónakázni őt is, mert jóformán az egész nap a tavon voltak. Egyszer délután áteveztek Leoniba, aztán felmentek a Szépkilátóhoz uzsonnázni és mire visszaértek a csónakhoz, már este lett. A starnbergi part sötétben veszett bele a tóba és csak a csónakház előtt világított egy kis lámpa, hogy az útjukat jelezze, úgy dolgoztak át négy kilométert az éjszakában.

Oszkár a feleségét nézte és hallgatta és Marynek eszébe jutott, a mit régen mesélt neki a jövő vágyairól.

- Örvendek, hogy olyan boldogok, - mondta Oszkárnak - úgy látszik mindazt megkapta a mit régen kívánt magának.

Oszkár megsimogatta a felesége kezét és Mary még megjegyezte: - Talán a sors is engedékenyebb azokkal szemben, a kik hisznek benne, a kik az életet szeretik és erősen tudnak akarni. Mondja különben, most mivel foglalkozik?

- Egy nagy gépgyárnak vagyok a mérnöke, a feleségem is dolgozik, tanít, mint leánykorában és így nagyon örülünk a szabadidőnknek. Az esték különösen szépek, akkor sétálni megyünk vagy színházba. Judit a műveltségemet igyekszik kiegészítem. Úgy-e szivecském?

Az asszony bólintott, mosolygott és Oszkár bort töltött a poharába.

- Hát maga, Mary, hogy él, mióta nem láttam? - kérdezte aztán.

Most a Mary otthonáról beszéltek és ő egyszerre utálni kezdte a férje mellett eltöltött nyugalmas öt esztendő.

Az Oszkárral együtt töltött napokra gondolt és egész este nyugtalan, ideges, türelmetlen volt.

Érezte, hogy megöregedett és elszélesedett, restelte a nagy krigli sörét és a vadászkalapját. Szerette volna, ha ma is olyan vékony törekeny a csuklója, mint régen volt, mikor még a Halensee partján ebédelt együtt Oszkárral.

Vacsora után moziba akart menni Judit, Mary is velük tartott, nem mert elválni tőlük, félt attól a pillanattól, ha majd egyedül marad. Pedig únta az előadást, egyáltalán nem szerette az ostobán humoros és szentimentális történeteket a fehér vásznon. Olyan jól is tudott máskor a szerinte együgyű élvezettel gúnyolódni, de ma este nem nevetett a fiatalasszony mulatságán, irigyelte tőle azt is, irigyelte a gyerekes örömét és minden nevetését.

A gép berregett, a levegő rossz volt, a zenekar hamisan játszott. Mary egyedül, elfogultan ült az asszony mellett, a ki az ura kezét fogta, hozzásimult és úgy mulatott.

Mary is szeretett volna fiatal, boldog asszony lenni, mindent elfelejteni, a mi volt és csak ma egyetlen egyszer a Judit helyében lenni.

Együtt indultak el hazafelé, egy szép, új hotel előtt Oszkár megállt. - Na, mi itthon vagyunk - mondta.

- Kísérjük el Maryt, - ajánlotta az asszony, aztán felmutatott a negyedik emeletre - ott lakunk a sarkon, gyönyörű szobánk van, egyáltalában én még sohasem láttam ilyen szép hotelt, egészen új és hihetetlenül izléses. A mi szobánkban fehér a butor, vörös selyem huzatokkal, az egész padló szürke plüssel van bevonva és még az ágyban a pokróczok mintája is egész különösen szép.

Mary egy penzióban lakott, ott, a hol régen leánykorában is, ha bennmaradt a városban. Oszkárék hazáig kísérték. A ház előtt egy nagy kulcsot vett ki a táskájából és kizárta a kaput. Már kezében fogta a kilincset, mikor hirtelen érezte, hogy most így nem válhat el tőlük, mit fog különben gondolni róla az az asszony.

- Holnap mit fognak csinálni? - kérdezte.

- Még nem tudom, nincs semmi tervünk - mondta Oszkár. - Este az operába megyünk, csak az bizonyos még, a Pillangókisasszonyt nézzük meg. Maga meddig marad még itt, Mary?

- Holnap este megyek vissza Feldaffingba.

Csend volt Judit érezte, hogy most valami kedveset kell mondania.

- Vacsorázzék velünk holnap is. Várjon, de hol? Tudja mit, jöjjön el a szállodánk éttermébe, hétkor eszünk és aztán megyünk az operába.

- Jó, majd meglátom, talán - felelte Mary és ez a barátságtalan válasz jól esett neki.

Aztán elváltak, Mary bezárta a nagy kaput, felment a sötét lépcsőn, fölnyitotta az előszobát is, meggyújtotta a számára odakészített gyertyát és végre eljutott a szobájába.

Az ágy szélére ült le és gondolkodott a mai estén. Valami bosszantó megszegyenítő érzés fogta el, bántotta az asszony minden féltékenységtől ment kedvessége, a melylyel vele bánt és bosszantotta, hogy ő meg annyira elveszítette a biztonságát, a nyugalma.

A gyertya pislogva égett, a villanyt már féltizenegykor lezárta a háziasszony. Mary a félhomályban ülve nézte az egyenes, barnalábú íróasztalt, a téglavörös mintás tapétát, az ízléstelen, olcsó függönyt.

Ő itt lakott, azok pedig most már hazaértek a fehér szobába, a vörös selyemhuzatos butorok közé. A szürke bársonyszőnyegen jár az asszony, rakosgat, vetkezik és Oszkár behúzza a szép, nagy függönyöket.

Az asszony bizonyosan csodálkozik, hogy ő, Mary, olyan, a milyen, másnak képzelte. Más is azon a képen, a melyet Frohnauban ajándékozott Oszkárnak. Akkor még hüvelyk és mutatóujjával tudta átfogni a csuklóját, most pedig egyáltalán nem érte át. Ha ő olyan lenne, mint akkor volt, ha holnap megjelenhetne megint a régi rozsdaszínű ruhájában, talán még féltékeny is lenne Judit. - Mary olyan, mint egy rózsaszínű orchidea! - Erre csak úgy emlékezett már, mint öregasszonyok az ifjúkori hódításaikra.

És Oszkár, Oszkár vajjon mit gondol most róla? Semmit, Oszkár nem törődik már, csak a feleségével, most, míg ő itt ül az ágya szélén, talán épen megöleli, úgy mint régen őt. Nem, nem úgy, másként, nagy szerelemmel és boldogok, olyan boldogok, a milyen ő nem volt és nem lehet sohasem.

Marynek tovább mozgott a képzelete, látta a gyönyörű mintás pokróczokat, látta az asszony barna fejét a kis fehér párnán, hallotta kacagni és egyszerre ott állt előtte, úgy a mint ma este látta, a mint tudta, hogy most már mindig látni fogja őt, a sötétkék ruhájában, vörös szegélylyel a fekete áttört selyemszínőrok alatt, a kemény kis alakjával, a mint profilba fordul, ránéz az urára és mosolyog.

Mary haragudott rá, féltékenynyé szerette volna tenni és nagy, nagy szomorúságot okozni neki. Irigyelte a boldogságát, de már nem érezte azt a fájón édes, egész testét megrázó vágyakozást, a melyet régen érzett, ha Oszkárra gondolt. Az a vágyakozás már meg volt öltve egy együttélésben, a mely fáradttá és unottá tette csak, boldoggá soha. Már, már elhitette magával, hogy a nő számára a férfi csak gyermeket jelent, az ifjúságban kívánt, remélt, sejtett gyönyört soha.

Most látta Juditot, a mint mosolygó biztonsággal nézett az ura szemébe, látta hozzásimulni, hallotta a szobájukról beszélni és csónakázásaikról a Starnbergi-tavon.

Mary felugrott az ágy széléről, az ablakhoz ment. Vidám diákok énekelve vonultak el a szemközti utcásoron. Lenn a vendéglőben még sokan ültek és a lámpák széles fénysugarakat vetettek a járdára. Póstások robogtak hazafelé autocziklikén, egy fiatal pár nevetve jött át az utcán és nevetésük felhallatszott Maryhez. Ezek is boldogok! Talán Oszkár és Judit most róla beszélnek, Oszkár elmesél a feleségének a megismerkedésüktől az elválásukig mindent, az egész tovatűnt berlini barátságukat.

Az asszony meg bizonyosan kitalálja a Mary nagy, reménytelen szerelmét és sajnálja őt. Ebben a pillanatban sajnálja, a fehér szobában, a férje karjaiban, mikor ő itt áll a nyitott ablakban elhagyatva, egyedül.

Bizonyosan azt hiszi, hogy ő még mindig szereti Oszkárt s hogy boldogtalan nagyon a mai találkozás után. Ezt nem akarta Mary, együtt kell lennie velük okvetetlenül, meg fogja mutatni, hogy boldog ő is, el fogja felejtetni velük a mai estét.

XI.

Egy vonat robogott az éjszakában Münchenből Feldaffing felé, hideg, ködös, októberi éjben fázva simult Mary a kupé sarkába. Egyedül és nagyon szomorúan.

Ismét találkozott Oszkárékkal Már egész nap kereste őket, a képtárakban, a sétatéren, a legszebb utcákon, a nagy áruházban, szeretett volna túlesni a rá nézve olyan nehéz együtt-létén, de nem találta meg őket sehol.

Végre eljött az este és együtt ültek ismét, látta az asszonyt estélyi ruhában is, világos szürkén, selymesen, nagy tollas, kis fekete kalapban, Oszkárt meg frakkban úgy, mint régen az Eriksen Lolo hangversenyén. Most még szebb volt, férfiasabb és még derültebben, fölényesebben nyugodt, mint akkor.

Arról az elmúlt estéről kezdett beszélni Mary, a mosolygó visszaemlékezés derüs hangján, mintha egy együtt leélt gyermekkor eseményeiről beszélne csak, olyan vidáman.

Aztán a kis fiáról mesélt sokat és nevelési kérdések felett vitába elegyedett Judittal. Most végre fölényben érezte magát. - Istenem - mondta végül - mit is tudja azt az, a ki csak pedagógus, a legegyszerűbb anyja is jobban ért a gyermekekhez. Maguk még nem is tudják, milyen boldogság a gyerek, minden nő elsősorban anyja, a többi mind mellékes. Én csak azóta élek igazán, mióta megvan a fiam. Még a hiúságról is lemondtam, a szép ruhák sem érdekelnek többé, pedig az nálam nagy szó.

- Igen, leánykorában nagyon szerette a különös és szép színű ruhákat. Nekem nagyon tetszettek is, én csak a jól öltözött nőket szeretem, - mondta Oszkár.

Mary Juditot nézte, a gyönyörű ruháját vizsgálta. - Nincs pedig annak semmi értelme - jegyezte meg aztán.

Így mentette ki a vadászkalapját, fűző nélküli reformruhás megjelenését, a ragyogóan fiatal Judit mellett.

Oszkárék gyorsan vacsoráztak, siettek az operába. Bucsúzóul az asszony virágokat vett ki egy csomagból és átadta Marynek. Orchideák voltak, rózsaszínű orchideák.

- Fogadja el tőlem - mondta - Oszkár úgy emlékezett, hogy ezek a kedvenc virágai.

Mary megköszönte és végtelen szomorú lett egy pillanatra a szeme, a mint ránézett Oszkárra, a ki már nem is gondol arra, hogy egyszer féltékenyen őrizte az ő orchideáját a gomblyukában.

Aztán Mary kinn állt az omnibusz megállóhelyen, egyik kezében az esernyője és az orchideák, másikban a kis sárga táskája és sok apró csomag, az egyikben cipő volt a kis Ervin számára, a csomagoló papiros kiszakadt és kilátszott egy keskeny, fekete sarok.

Judit várni akart, míg jön a Mary omnibusza, de Oszkár nem engedte, félt, hogy elkésnek és elmulasztják a nyitányt.

Elmentek hát. Judit még egyszer visszafordult és mosolyogva intett Marynek, a ki utánuk nézett. Oszkár senkivel sem törődve, átfogta a felesége derekát, úgy tartotta össze a nagy köpönyegét, az asszony a széllel küzdve előre szegte a fejét és nagy strucztozzai libegtek a kalapján. Még egyszer előbújt szürke selyem harisnyája a lakkcipője felett, aztán eltűntek a tömegben. Csak néhány könnyű, rózsaszínű virág maradt belőlük. Még most is ott voltak a Mary ölében, míg a vonat vitte őt hazafelé. Ölében voltak az orchideák és össze-vissza zűrzavarosan jártak fejében a gondolatok.

Nagyon levert volt, ez a találkozás kizaklatta őt a megszokott, csendes életéből. Ő szótfogadott a férjének és az elmúlt öt év alatt keveset gondolkozott az életen, keveset magán, szeszélyes volt néha és levert, de magyarázatot nem keresett. Hozzászokott ahhoz, hogy ne várjon a napoktól mást, csakhogy elteljenek csendesen, izgalom nélkül. Mióta a fia is meg volt, meg az ezer kedves, apró gond, azóta épen nem törődött mással, mint az étellel, itallal, a lakásával és a bútorokkal. Magáról elfelejtkezett egészen, úgy mintha minden napra viseljük már az ünneplő ruhánkat és elfelejtünk vigyázni arra, a mit valamikor annyi gonddal őriztünk.

A férje boldog volt vele, neki kényelmesebb volt a lecsiszolt, eltompult Mary, ő szépnek látta és szerette, az ő szemében örökre élt a régi varázsa. Csendes, nagy érzelem volt, a melyről sohasem beszélt és óvatos, kicsit megszorított járása jellemezte egész életüket. Maryt mindig bosszantotta ez a járás és most ott a kupé sarkában egyszerre gyűlölte, épen úgy gyűlölte, mint a kifaragott, élesen, biztosan körülhatárolva előadott véleményeit, szigorú nagy szavait és az Ervin egész nyugodt, meggondolt szerelmét.

Oszkára gondolt és arra, milyen lehet ha szeret, ha szenvedélyesen, fiatalon öleli magához az asszonyát.

A halenseei sétájuk jutott eszébe, a csókjaik, visszagondolt a búcsújukra az ő szobájában, mikor fejét a vállára hajtva ülhetett mellette. Akkor Oszkár is szerette egy kicsit. Most már más ül mellette, mást csókol, más az övé egészen.

Mary sohasem lehet az övé, soha azé a férfié, a kit szeret és sohasem ölel senkit úgy, a hogy átvirrasztott fiatal éjszakáin az álmait ölelte.

Ostobán hinni próbált Róth Ervinnek azon a rég elmúlt tavaszi napon és a vágyak elcsitulását várta nála, de az ő vágyai nem elcsitulnak egy szerelemben, hanem lassan haltak meg, múltak el az évekkel.

Most üresen áll és nincs semmije és senkije.

Hazagondolt, a kékvirágos levesestál jutott eszébe, a nagy kanál, aztán hirtelen gyöngédséget érzett, a kis fiát látta, a mint feléje nyujtja a tányérját. De mindjárt a férje is megjelent, szemben ült a fiával, most óvatosan dugja nyakába a szalvétáját és a kis fia, a Mary baloldalán épen úgy a trikója kivágásába. Épen úgy, mindent épen úgy, mint az apja, olyan óvatosan, tisztán, rendesen.

A szemei az apja jóságával, gyengédségével vannak tele, minden szava az ő türelmével és kis kezei fehérek, keskenyek, mint az Ervin kezei.

Egy nagy Ervin és egy kis Ervin, ez az ő élete. Oszkár és Judit pedig most az operában ülnek, egymáshoz simulva zenét hallgatnak, az asszony az ura kezét fogja, úgy mint tegnap, és Oszkár ránéz meleg pillantással. Mosolyog is hozzá, de a szeme komoly marad, csak a sűrű szőke bajusza mozdul meg. Milyen jól ismerte Mary ezt a mosolyt.

Aztán hazamennek majd a Puccini zenéjének emlékével, a legszerelmesebb zene emlékével és kicsit ünnepélyes lesz a csókjuk, mintha a színpadon lennének ők is.

Egyszer Juditnak is lesz bizonyosan kis fia, de az Oszkárhoz fog majd hasonlítani. Megszagolta az orchideáit és nézte őket soká. Ha ő akkor régen mégis ott maradt volna Berlinben, talán most neki is volna egy olyan kis gyermeke. Bolond gondolat, de elképzelni jó.

Minek is ment ő feleségül Ervinhez? Hátta találkozott volna még valakivel, a kit tudott volna szeretni is. Vagy maradt volna inkább egyedül, akkor nem pusztult volna el a művészete és nem halt volna meg a vágyakozása, hanem végtelen, gyönyörű bánattá finomodik eddig.

Apró kezeiről álmodozott akkor, kis gyermekkarokat kívánt a nyaka köré, minden szenvedést megváltó gyermekfejeket látott maga előtt, a melyekről Frau Petersen beszélt azon a régi esős délutánon, a Bettina néni szalonjában, a sok asszonynak.

Most megvolt a kis fia, de az apjához hasonlított, az apjához egészen és Mary nem tudott benne gyönyörködni, mert nem szerette a férfit, a ki adta és lealacsonyító volt számára a szenvedély, a melyből támadt.

Csak most gondolta végig mindezt Mary, most kapott magyarázatot sok nehéz órája, most megértette a gyermeke születése után, nagy, ösztönszerű elégedetlenségéből fakadt sirását.

Megérkezett a vonat Feldaffingba, hideg volt, köd ülte meg a tájat, mintha láthatatlan kezek lengetnének fehér fátylokat. Igazi ősz volt, szeles, hideg október és a fákról hullottak a levelek.

Mary gyalog ment haza, nem félt az éjszakától, egy vonat füttye hallatszott messziről és a templom-óra ütni kezdett. Csak itt-ott égett pislogva egy-egy lámpa az út mellett és Marynek vigyáznia kellett minden lépésére. A küzdelem az úttal, a sötétrel új életkedvet öntött belé, önkéntelenül valami kibúvót keresett nagy keserűségéből.

Zizegett a sok sárga levél a lába alatt, reménytelensége szomorúság lett lassan, mély igazságokkal telt meg, függetlennek érezte magát mindattól, a mi vele történt, külön vált a saját sorsától és elhatározta, hogy könyvet ír róla.

Nagy tanulsággal teli könyvet az asszonyoknak, a leányoknak, hogy sohase fogják meg férfi kezét nagy ígérettel, ha nem szeretnek, mint ő régen, régen egyszer tavasszal.

Igen így is fogja kezdeni. - Tavasz volt, Mária az arcához szorította az Egon kezét és... -

Gyorsan ment, sietett haza, még ma este el akarta kezdeni. Úgy érezte, most már elmenekült zürzavaros, sötét helyzetéből és valami nagyon világosnak és tisztának kell jönnie. Már a finom fejléczeket is látta, a melyeket a könyvéhez rajzol, felébredt régen elaludt munkakedve és majdnem vidám lett.

Otthon nem várták, csendesen zárta ki a kaput, felosont a szobájába, ledobta a kalapját, kabátját, leült az íróasztalához, meggyújtotta a lámpát, állát gondolkodva támasztotta az összekulcsolt kezére és maga elé nézett. A fény ráesett a Bartholomé domborművének képére, a mely a régi helyén lógott, szemben vele.

Mary rajta felejtette a pillantását. Egy fiatal férfi és egy nő aludt egymás mellett holtan, keresztülfektetve rajtuk kis gyermekük. Ők emelt fővel mennek be az elmúlás kapuján, míg körülöttük roskadozva gyülekeznek öregek és fiatalok, más férfiak és nők, a kiknek nem telt be a sorsuk úgy, mint nekik.

Mary nézte, nézte a képet, a lámpa bizonytalan fényében a férfi lassan Oszkár lett, a nő olyan mint Judit és a gyermek az ő gyermekük.

Piros rózsák nyíltak most is körülöttük a Mary képzeletében, mint régen kinn a párisi temetőben... mi ehhez képest minden szó és minden írás?

Mary lehajtotta a fejét az asztalra és sírt.